

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERTIUNILE

se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Lec
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se
înapoiază.

ROMÂNUL

Primejdia războiului.

Arad, 1 Octomvrie.

Telegraful ne aduce știrea alarmantă că toate statele din Balcani: Turcia, Bulgaria, Grecia, Serbia și Muntenegru au mobilizat armatele lor și așteaptă numai clipa potrivită în care să se încaiere întreolaltă. Știrea aceasta a fost anunțată în mod solemn și în delegațiunile austriace de către ministrul nostru de externe, contele Berchtold, care adăugă că monarhia noastră se va orienta după mersul evenimentelor din Balcani și va lua măsurile necesare.

Mobilizarea aceasta generală era de așteptat. Revolta Bulgarilor din cauza masacrării fraților lor la Cotceana, surescitarea Sârbilor din pricină că Turcia le-a oprit material de războiu în preț de mai multe milioane, îndârjirea Montenegrinilor în luptele lor dela graniță cu ostașii turci, fierberea din Grecia din pricina insulei Creta, revolta Albanezilor cari cereau autonomia țării lor, zdrobirea Junilor Turci, toate aceste momente, împreună cu nemulțămirea generală a Turcilor din cauza prelungirii războiului cu Italia, au contribuit ca fioroasa catastrofă generală a imperiului otoman să fie așa de aproape. Patru state împotriva Turciei!

Se credea un moment că le va reuși diplomaților ca să înlăture primejdia unui război general în Balcani. Se puneau mai ales mari speranțe în demersul contelui Berchtold pentru introducerea unor reforme radicale în Turcia, dar demersul acesta n'a a-

vut nici un rezultat, tot așa și cel al ministrului rus Sassonow. Diplomația europeană și-a făcut datoria în mod cinstit, spunându-și ultimul cuvânt, din care pricină puțină speranță mai este ca să putem aștepta ceva dela dânsa. Unica piedică, în adevăr serioasă, care s'ar putea pune în calea războiului ce pare inevitabil, este criza financiară de care sufăr toate statele din Balcani. Fiecare război cere imense jertfe de bani, față de cari statele balcanice nu vor putea face față, cu toată însuflețirea momentană a supușilor lor.

Dar și pe noi ne interesează de aproape un război eventual. Monarhia noastră nu poate sta pasivă față de poftele Slavilor din sud cari voesc să-și mărească teritoriile în dauna Turciei și a echilibrului balcanic, și de aceea ea va trebui să intervie în orice caz. Se vestește că ministrul de externe, șeful statului major și ministrul de războiu au fost alaltăieri în audiență la M. S. discutând cu această ocazie atitudinea ce-ar trebui s'o iee monarhia noastră față de precipitarea evenimentelor în Balcani. De o mobilizare n'a fost vorba deocamdată.

Unicul stat din Orient serios pregătit pentru orice eventualitate, este România. Inzestrată cu o armată pregătită în mod admirabil de marele ei Căpitan și dispunând de finanțe înfloritoare, — anul acesta a avut un excedent de o sută de milioane — mobilizările din Balcani au aflat-o pe România chiar la începutul marilor manevre regale, la care iau parte peste 60.000 de oameni de toate armele: infanterie, cavalerie, artilerie,

marină și aeroplanc. Pentru asigurarea liniștei înlăuntru, regele Carol are de gând să facă un puternic guvern coaliționist, compus din toate partidele politice din țară, cari înțelegând seriozitatea situației politice externe, vor uita toate diferențele ce le despart și se vor uni pentru binele României.

Scemnificativ și destul de caracteristic pentru importanța politică a României este și faptul că chiar în zilele aceste regele Carol a fost numit de împăratul Rusiei mareșal al armatei rusești. Importanța acestui act surprinzător n'o putem aprecia în destul, deoarece nu știm ce tendință politică urmărește el. Să fie începutul unei apropieri între Rusia și România? Să fie o aprobare din partea Rusiei pentru cazul când România ar interveni în Balcani? Sau poate bastonul de mareșal rusec, dat regelui Carol, vrea să deschidă cale oștilor rusești prin România pentru începerea unui nou războiu ruso-turc? Viitorul ne va lămuri.

În tot cazul, dacă România prin eventuala formare a unui guvern coaliționist va avea liniște înlăuntru, ca să poată avea mână liberă în politica ei externă, nu putem spune acelaș lucru și despre monarhia noastră, în special despre Ungaria, unde patimile politice dintre guvern și opoziție continuă să se deslănțuiască cu aceeași furie ca mai înainte. Hotărât lucru că cu un astfel de guvern slab și cu astfel de împrejurări de absolută anarhie politică internă, nu ne putem prezenta cu destulă siguranță în fața gravelor evenimente externe.

Iată de ce am spus-o de atâtea ori, și o

Momente culturale din viața regelui Carol I.

— După memoriile regelui. —

Trad. de Ascanio.

Ziua de 10 Mai. — Prințul Cuza și Prințul Carol. — La gurile Dunării. — O nouă călătorie prin Moldova. — Pe Valea Bistriței. — Călare prin munții Vrancei. — Impărăteasa Eugenia și Români. — O expoziție românească la Paris.

În ziua de 10 Mai 1867, fiind prima aniversară a intrării Prințului Carol în București, se organizează serbări mari. Peste tot Români nu pregetă a-și manifesta, prin semne exterioare, devotamentul lor către noul Domn; fiecare corporație îl sărbătorește azi prin discursuri prea frumoase, iar din județe au sosit delegațiuni, al căror orator este Mihail Cogălniceanu. După Te-Deum, primire solemnă în sala Tronului. Cu acest prilej, Prințul rostește cea dintâi cuvântare a Sa în limba românească. Seara, prânzul de gală în Palatul de pe Calea Victoriei. După masă, Prințul străbate pe jos străzile iluminate și numai târziu de tot se întoarce la Cotroceni, unde și-a stabilit reședința din pricina căldurilor de nesuferit.

La 14/26 Mai, Prințul primește din Paris o scrisoare a fostului Domnitor Cuza, care-l roagă să-i dea voie a se întoarce în țară, deoarece tribunalele românești l-au citat într'un proces de presă și interesele sale particulare îl cheamă de asemenea acasă. În cuvinte elocvente, Prințul

Cuza face o scurtă revivire asupra domniei sale de șapte ani, în cursul căreia a transformat trei milioane de clăcași în trei milioane de proprietari, a introdus votul universal și a smuls din mâinile clerului grecesc a cincea parte din pământul patriei. Festul Domnitor accentuează apoi, că dela 1857, când a fost ales deputat în sfatul țării, a luptat întotdeauna pentru Unirea Moldovei cu Muntenia și pentru alegerea unui Prinț dintr'o Casă domnitoare europeană. După ce a fost înălțat pe Tronul, pe care nu l-a râvnit, dânsul a declarat iarăși, că va socoti drept cinstea și gloria sa, ca să așeze pe capul unui Prinț străin coroana, pe care o consideră numai ca pe sfântul feud. Prin chemarea Prințului Carol de Hohenzollern s'au îndeplinit acuma toate dorințele sale pentru România și el, Cuza, regretă un singur lucru acela de a nu-i fi putut oferi el însuși, în numele țării, acest Tron! Prințul Cuza își încheie scrisoarea cu asigurarea, că vrea să se întoarcă în România ca simplu particular și se gândește a se devota numai familiei și intereselor sale, trăind cu totul retras de lume. Personal, Prințul Carol ar fi dispus a-și da învoirea pentru întoarcerea lui Cuza în patrie, dar ține să lase hotărârea pe seama consiliului de miniștri.

Peste câțva timp, la 2/13 Iunie, consiliul de miniștri decide că nu se poate îngădui întoarcerea lui Cuza în țară. Prințul Carol trimite de tronatului Domn o scrisoare, împărtășindu-i, în chipul cel mai cruțător, această hotărâre: odată ce Prințul Cuza a fost nevoit să părăsească țara, din pricina unor evenimente politice atât de serioase, ar fi înțelept lucru, să-și amâne cât

mai mult întoarcerea acasă. O prelungire a petrecerii sale în străinătate ar fi în propriul interes al Prințului Cuza și ar tăia posibilitatea tuturor agitațiilor politice păgubitoare. — La sfârșitul scrisorii, Prințul Carol își exprimă convingerea, că Prințul Cuza, în dragostea sa de patrie, va aproba considerațiunile, de cari a fost călăuzit consiliul de miniștri, și va renunța de bună voie la planul său.

În ziua de 3/15 Iunie, Prințul Carol pleacă la gurile Dunării, însoțit de ministrul Dimitrie Brătianu și de profesorul de istorie Desjardius dela Universitatea din Paris. Acest profesor, recomandat foarte călduros de însuși Impăratul Napoleon III, s'a făcut cunoscut printr'un studiu prețios despre gurile Ronului, iar acuma vrea să publice o lucrare de acelaș fel asupra gurilor Dunării.

Călătorii străbat, prin nori de pulbere, stea Bărăganului, lipsită de arbori, și ajung la Brăila, după un drum de patrusprezece ore cu poștașionul. Deși arșița e grozavă, Prințul nu-i obosit de loc; plin de aceeaș vioiciune, Dânsul asistă la toate recepțiile oficiale.

A doua zi, înainte de amiază, sunt vizitate bisericile, școalele, casărmile și sinagoga din oraș. După amiază, la ceasurile patru, Prințul se îmbarcă pe canoniera franceză „Le Magicien”, unde i se pregătește o primire foarte călduroasă.

La Galați, ziua următoare trece cu inspecții și vizite pe la așezămintele publice. Noaptea Prințul o petrece pe canoniera „Le Magicien”, iar a doua zi pleacă pe Dunăre în sus, spre Su-

repetăm și acuma, că actualul sistem de guvernare din Ungaria pune în primejdie întreaga monarhie, care nu-și poate urmări cu destulă libertate politica ei externă, din cauza iresponsabililor guvernanți din Budapesta.

Sedințele delegațiilor. Ieri s'au reluat din nou debaterile în delegațiuni. Prima ședință continuativă a ținut-o subcomisiunea de război a delegațiunii austriace. Referentul afacerilor curente, delegatul Kozlowski își exprimă bucuria pentru votarea refomelor militare, cu atât mai vădit că în actuala situație ori ce întârziere ar putea aduce asupra monarhiei cele mai primejdioase complicațiuni. Ministrul comun de război, luând cuvântul de deslușiri amănunțite asupra manevrelor și a importanței aeroplanelor în armată și revine din nou asupra expozeului său, rostit în delegațiunea ungară. Delegatul Exner se ocupă în vorbirea sa de modificările plănuită în armament și în primul rând de înlocuirea tunurilor de bronz cu tunuri de oțel. Nemetz își ridică cuvântul împotriva tratamentului neomenos, la care și astăzi sunt supuși soldații de superiorii lor și spune că pricina numărului mare de sinucideri în armată, tocmai în acest tratament medieval e a se căuta. Vorbește încă delegatul Grabmayr și ministrul de externe, contele Berchtold, acesta din urmă făcând importante declarațiuni asupra mobilizărilor din Balcani, declarațiuni pe cari le dăm la alt loc.

Din savorul Bosniei. Partidele bosniace, cu excepția Sârbilor, au ținut ieri o conferință, unde au supus unei debateri minuțioase programul lui Bilinski și după o discuție de mai multe ore l'au primit pe de-a întregul. În felul acesta capabilitatea de muncă a savorului e asigurată, rămânând în opoziție singuri Sârbii.

Presa italiană și mesajul monarhului nostru. Corriere d'Italia" din Roma scrie următoarele asupra discursului rostit de M. Sa monarhul Francisc Iosif cu ocaziunea deschiderei delegațiilor austro-ungare:

„Declarația categorică a împăratului Francisc Iosif că politica monarhiei austro-ungare tinde la menținerea păcii și a statului quo în Balcani a fost primită cu bucurie de Italia, a cărei politică urmărește aceleași scopuri. Poporul italian e recunoscător pentru simpatia, cu care monarhia aliată urmărește tratativele neoficiale de pace ce se urmează în Elveția.

Declarația relativă la sporirea forțelor austro-ungare pe mare și pe uscat nu poate să neliniștească pe Italia aliată, totuș ar fi bine dacă guvernul italian ar urma acest exemplu, spre a pune Italia în pozițiune de a-și putea apăra interesele sale.

Sărbătoarea învățătorimii.

Desvălirea bustului T. Ceonța.

Arad, 1 Octomvrie.

Pe un fondal întunecat un punct de lumină, — adunarea generală a învățătorilor din comitatul Aradului ne-a făcut să uităm pe o clipă tristețea zilelor ce ne copleșesc azi cu semnificații atât de dodonice pentru viitor... Sărbătoarea învățătorimii noastre a fost plină de expansiunea idealului și societatea românească a putut să vadă cu mirare această pildă de rezistență morală, pe care i-a dat-o oastea cea mai hărățită de intemperii situației noastre politice. Și chiar aici, în capitala românească a periferiilor noastre celor mai puțin fortificate de natură...

La rîndul ei societatea românească, — ca printr'o inspirație superioară — a înțeles pe deplin adâncă necesitate etică a momentului și s'a grăbit să îmbrățișeze cu o căldură mai mare decât în trecut pe cei ce-și țin pieptul în raza celor dintâi săgeți vrăjmașe. Au venit la sărbătoarea învățătorimii reprezentanții tuturor așezămintelor și corporațiilor noastre publice, în frunte cu episcopul.

Rînd pe rînd acești reprezentanți, au ținut să le arate învățătorilor, că organele efective ale vieții publice românești știu să aprecieze anevoioasa misiune ce-i revine învățătorimii în punctul strategic atât de greu în care au așezat-o destinele neamului nostru. Atât episcopul, dimpreună cu actualii conducători ai întâielor instituții de educație națională ale noastre, cât și mandatarul statului major al luptelor noastre, au avut azi puternice cuvinte de îmbărbătare la adresa învățătorilor. Dar trebuie să remarcăm cu o specială satisfacție, îndeosebi salutul comitetului nostru național, care a ținut să-i asigure

sărbătorește pe învățători, că soarta lor preocupă în modul cel mai intens pe cei dela conducere și că, dacă solitudinea comitetului nu poate să se concretizeze încă în rezultate mai efective, cauza este a se căuta în stările noastre excepționale, cari îngăduie mijloacelor noastre o forță încă tot virtuală numai.

Sărbătoarea de azi a învățătorimii a câștigat în însemnătate și prin împrejurarea, că în cadrele ei s'a săvârșit inaugurarea bustului T. Ceonța, — un monument acesta care semnifică frumos gratitudinea învățătorilor față de educatorul lor de odinioară. Dar a câștigat sărbătoarea și prin împrejurarea, că acum se împlinește centenarul seminarului arădan, care trebuie să fie și în viitor farul învățământului românesc în aceste părți de locuri.

Vom cerca acum să dăm o copie fugitivă a momentelor singuratică, așa după cum ne iartă și spațiul:

La biserică.

La orele 8 dim. a avut loc în biserica catedrală un serviciu dzeesc oficiat de cătră parochul Aradului părintele *Traian Vățianu*, la care serviciu au luat parte toți membri reuniunii învățătoarești aradane, delegații reuniunilor surori și un public numărös. La sfârșitul liturghiei s'a slujit un parastas pentru membrii decedați ai reuniunii. Răspunsurile, atât la s. liturghie cât și la parastas, au fost date cu multă precizie de cătră corul seminarial, condus cu artă de d-nul profesor *Trifon Lugojan*.

Sedința I.

Se ține în frumoasa sală a seminarului, care e tixită de lume până sus pe galerii. Se remarcă o numeroasă asistență de dame, nu numai din Arad, ci și din împrejurime.

Către orele 10 intră în sală, întâmpinat cu vii ovații, P. S. Sa Ioan I. Pap, episcopul Aradului, urmat de protosincelul R. Ciorogar, directorul seminarului, de protopopul Aradului V. Beleş și de inspectorul școlar de stat *Varjass*. La masa prezidială mai iau loc dd. V. Goldiș, secretarul consistorului, Dr. Gh. Ciuhandu referentul școlar al consistorului, R. Frateș revizorul școlar al diecezei, Iosif Moldovan președintele reuniunii învățătoarești, D. Popovici secretarul reuniunii dimpreună cu re-

lina, oprindu-se în drum la Tulcea, unde autoritățile turcești îl primesc cu mari onoruri, cu muzică și gardă militară. — În Sulina, Prințul primește Comisia Dunăreană, care și-a început, abia de câțiva ani, lucrările pentru navigabilitatea marelui fluviu.

Chiar după ameazi Prințul înaintează pe apele Dunării, până unde poate răsbate canoaniera franceză. Regiunea te impresionează în mod particular, mai cu seamă prin efectele de lumină, provocate de razele soarelui pe întinderile mlăștinoase, deasupra cărora zboară mii de paseri de apă.

Seara, Prințul Carol și Pașa de Tulcea rămân în Sulina; Prințul invită la masă pe membrii Comisiei Dunărene și autoritățile locale; pe o noapte senină, sub cerul acoperit de stele, oaspeții dansează pe puntea vasului.

A doua zi, canoaniera franceză străbate brațul Sulinei până unde se desprinde brațul Ghiliei; corabia cotește pe acest braț, urmându-l până la Vălcov, un sat de pescari, unde se formează un alt braț de apă, ce se întinde spre Nord, așa zisul „braț al găștelor”, poreclit astfel după sumedenia de găște sălbatice, cari îl populează. Noaptea Prințul o petrece pe vas.

În ziua următoare, des de dimineată, Prințul se duce în satul Vălcov, locuit mai cu seamă de Lipoveni, un soi de Ruși ce fac parte din secta ciudat de fanatică a scopiților. Domnitorul vizitează biserica lor și le mulțamește pentru primirea extraordinar de călduroasă pe care

i-au pregătit-o acești harnici oameni, alungați din Rusia și adăpostiți în România ospitalieră.

Dela Vălcov, Prințul merge pe „brațul găștelor” în sus până în preajma lacului Cibrianu, de unde s'ar putea conduce un canal la Mare: gurile Dunării nefiind la dispoziția liberă a României, s'ar putea deschide numai în acest chip o ieșire curat românească spre mare și s'ar putea clădi un port, care ar da acestei părți din Basarabia cea mai mare însemnătate pentru țara întregă. Prințul discută planul său cu profesorul Desjardius, competent în materie, și-n glumă numește viitorul port pe numele Mărici Sale.

După amiazi la ceasurile două Prințul face o excursie până la Ociacov, un sătuc de pescari, așezat pe un braț de nisip al Dunărei; de aici se întoarce la Chilia.

În ziua de 9/21 Iunie, pe-o vreme urită, de ploaie Prințul pleacă pe vas la Ismail, unde locuitorii și corăbiile străine din port îl primesc cu multă căldură. După Te-Deum, Prințul vizitează toate clădirile publice; la masa de seara sunt invitați comandantii tuturor vaselor din port.

A doua zi însoțit de număröși călăreți, Prințul pleacă în trăsură, spre Iași; va rămâne în Moldova câteva săptămâni, ca să mai potolească spiritele agitației separatiste.

În ziua de 21 Iunie (3 Iulie) Prințul face o excursiune, peste Botoșani și Fălticeni, la mănăstirile Agapia și Neamțu; apoi trece munții că-

lare până la Hangu și de aici pe o plută, coboară pe apele rezezi ale Bistriței, până la Piatra. — Primitiva corabie împodobită cu brazi și covoară țărănești în culori vii aleargă sprintenă ca o săgeată pe vale 'n jos, amenințând în tot momentul să se întepenească printre blocurile de piatră din Albia riului. Regiunea e de o frumusețe măreață; pe ambele maluri se înalță stânci uriașe, purtând cununi de arbori, crăpăturile adânci ale stâncilor deschid priveliști minunate în tăcutele păduri ale Carpaților.

Plecând înapoi spre București Prințul apucă drumuri nouă, dela Focșani merge până la Buzău călare prin munții Vrancei, un ținut care se bucura de multe privilegii pe vremuri; dela Buzău călătorește cu trăsura până'n capitală unde iarăș i se face o primire grandioasă.

Din Paris Prințul primește informațiuni cu privire la expoziția universală, organizată acolo în vara anului 1867; secția românească e pusă sub îngrijirea lui Al. Odobescu și Vasilie Alexandri.

I-se raportează Prințului că împărăteasa Eugenia nu-și ascunde nici cu acest prilej lipsa ei de simpatii pentru România; vizitând expoziția împărăteasa n'a intrat în salele, cari cuprind poddoabele țării românești.

Prințul Carol Anton de Hohenzollern, tatăl Prințului Carol vizitând și dânsul expoziția românească o găsește foarte isbită și bine prezentată prin Odobescu și Alecsandri; spune că a cercetat-o adeseori și cu mare interes.

prezintanții reuniunilor din Timișoara. Caransebeș și Orade, protopopul Dr. Barbu și, în sfârșit reprezentantul presei.

D-nul *I. Moldovan*, vădit emoționat de solemnitatea clipei, salută cu însuflețire pe cei prezenți, în special pe episcopul și deschide adunarea.

P. S. Sa Ioan I. Papp luând cuvântul, între urările auditorului, spune că a venit să stimuleze sentimentul de datorie al învățătorilor. Adunarea aceasta generală câștigă o deosebită importanță prin faptul, că azi se inaugurează bustul fostului profesor T. Ceontea, care era un educator de întâia forță. Remarcă în cuvinte călduroase calitățile dispărutului, care deși a propovăduit timp de 27 de ani științele naturale, n'a ajuns nici odată în contradicție cu dumnezeirea. A fost un dascăl mîmnat, care a știut să scoată valori și din materialul cel mai brut, a fost o intrupare a zelului, profesorul cel mai de seamă al institutului în deceniul trecut. Aceste considerații și sentimente — spune *P. S. Sa* — m'au determinat să iau parte la serbarea culturală de azi. A fost contemporan cu T. Ceontea și a muncit împreună cu el în multe treburi obștești. Binecuvântă adunarea (Oratorului i se fac ovații prelungi).

Președintele, d-nul *I. Moldovan*: Declară, că va vorbi scurt, fiind timpul redus. Ține să releveze împrejurarea, că anul acesta e al 10-lea an de independență pentru reuniune. Zece ani au trecut de când reuniunea își cârmuiește singură destinele și merge mereu spre înflorire. Dorește multe aniversări de aceste și speră că iubirea și sentimentul de colegială solidaritate ce unește pe învățători va asigura o viață îndelungată reuniunii (aplauze).

D-nul secretar *D. Popovici* dă apoi citire *adreselor* de felicitare primite de reuniune. Au sosit adrese dela: consistorul aradan, care anunță că se reprezintă la adunare prin d-nul revizor școlar *R. Frateș* (trăiască!); dela reuniunile surori; dela Asociațiunea din Sibiu, anunțând pe d-nul *V. Goldiș* ca mandatar (trăiască!); reuniunea învățătorilor din Timiș, care trimite la adunare 80 de membri (viforoase aplauze la adresa bravei reuniuni); reuniunea învățătorilor din Bihor (reprezentată prin d-nul *I. Cloambeș*); reuniunea învățătorilor din Căraș (reprezentată prin d-nul *M. Crăciun*); o adresă mai lungă dela *P. S. Sa* episcopul *Miron Cristea* al Caransebeșului (trăiască!), dimpreună cu binecuvântarea arhierului.

Președintele *I. Moldovan*, constată, că munca învățătorimii e petrecută cu atențiune de toți cei puși să veghizeze asupra sortii poporului nostru. Ține apoi să remarce cu specială satisfacție prezența inspectorului școlar de stat *Varjass* (trăiască!) și-i adresează de încheiere ungereste două cuvinte de mulțumire.

Inspectorul răspunde ungereste, zicând, că după ce a fost invitat în termeni deosebit de călduroși să participe la adunare, n'a putut să lipsească de aici. Timp de 28 de ani, de când e în funcție, s'a bucurat din partea autorităților școlare și bisericești ale românilor de stimă și bunăvoință. Dorește prosperare reuniunii și-i urează să fie un „izvor de cultură comună pentru patrie”. (Ovații).

Președintele: Arată recunoștință specială reuniunii învățătorilor din comitatul Timișului, care a trimis 80 de membri la adunarea aceasta, în frunte cu însuflețitul ei conducător d-nul *Iuliu Vuia*. Aproape întregă reuniunea e de față. — Salută apoi pe reprezentantul Asociației noastre culturale dela Sibiu, pe d-nul *V. Goldiș* (ovații), unul din cei mai valoroși membri ai săi. Salută, în sfârșit, pe toți ceilalți oaspeți.

D-nul *I. Vuia*: Aduce salutul timișorenilor. Vorbește cu elan despre misiunea sublimă a învățătorilor și le indică drept simboluri pe marii dascăli de odinioară *Babeș*, *Gh. Popa* și *T.*

Ceontea. Urează înflorire reuniunii surori (aplauze).

D-nul *M. Crăciun* (în numele Caransebeșului) salută reuniunea aradană.

D-nul *I. Cloambeș* (în numele Bihorului) aduce prinos de închinare lui *T. Ceontea* și spune că și Bihorul a dat oameni remarcabili învățământului românesc: pe *Gabra*, *Miron Romanul*, *Tuducescu* etc. Tot din Bihor e originar și *P. S. Sa* episcopul *Ioan I. Papp* (ovații prelungi și însuflețite). Termină cu avânt:

„Fii salutată
„Soră adorată, —
„Roduri bune
„Pentru națiune!

Președintele: Salută pe noul revizor școlar al diecezei, d-nul *R. Frateș* (ovații), a cărui atenție o chiamă asupra celor ce se petrec astăzi. Salută pe arhimandritul *Augustin Hamsea* (*P. C. Sa* intră tocmai în sală și este primit cu prelungi ovații), unul din cei mai vechi și mai valoroși membri ai reuniunii. Salută pe protosinzelul *R. Ciorogar* (ovații însuflețite), care reprezintă azi cele mai înalte așezăminte școlare românești din acest ținut. Salută, în sfârșit, pe protopopul Aradului *V. Beleş* (trăiască), pe referentul școlar al consistorului *Dr. Gh. Ciuhandu* (trăiască), clerul și pe toți cei prezenți.

D-nul *R. Frateș*: Spune, școala noastră primară n'a reclamat niciodată atâta devotament și muncă ca astăzi. Învățătorii dau în aceste clipe splendide dovezi de entuziasm și de multe calități etice, atât de necesare într-o carieră plină de ghimpi. O astfel de dovadă se resfrânge și din serbătorirea amintirii lui *T. Ceontea*. Sufletul lui *Ceontea* planează asupra noastră și adresează învățătorilor cuvinte de recunoștință.

P. C. Sa R. Ciorogar: Institutul acesta s'a plăsmuit din spiritul renașterii noastre naționale. Suntem în anul jubilar al existenței lui de o sută de ani. Cu sfințită îmi înalț privirea la marii dascăli ai neamului românesc, cari acum o sută de ani și-au început aici apostolia și s'au jertfit pentru învierea neamului românesc. Și cu drag îmi înalț privirea la înaintașii dv. d-lor învățători, la primii învățăcei ai acestui institut, cari inspirații de idealurile acestui institut, s'au întors în școalele lor cu legământul de a da pe seama acestui institut jumătate din salariul primului an al serviciului lor, ca prin acest obol să-și iee partea de jertfă pentru școala care i-a scos din întunecime și le-a aprins lumina culturii românești. Aceștia sunt înaintașii noștri. În ajunul jubilar renoesc spiritul marelui meu înaintaș, dascăl al neamului românesc *Dimitrie Tichindeal* și a marilor lui învățăcei și înaintași ai dv. și în acest spirit vă zic salutul de bine venire în acest sanctuar al culturii românești (Aplauze).

Urmează savanta conferință a dlui profesor seminarial *Dr. Petru Pipoș* — predată liber — despre „*Rousseau*, ideile sale pedagogice și critica acestora”. Vorbește două ceasuri încheiate, cu o claritate admirabilă, cu o logică captivantă, ascultat cu sete și în tăcere. Am avut ocazia să admir și anul trecut calitățile eminate ale dlui *Pipoș* și de data asta dsa ni le-a afirmat cu aceeaș strălucire. A vorbit întâi despre cunoscutele serbări comemorative de azi vară, ținute la Paris, Geneva și Ermenonville. Ni-l înfățișează apoi ca pe părintele pedagogiei și didacticei moderne. Face o vastă biografie a lui *Rousseau* în legătură cu principalele sale opere și stăruie asupra importanței operelor „*Contractul social*”, „*Emil*” și „*Confesiuni*”. Arată apoi cu acelaș vast aparat metodic principiile lui *Rousseau*, defectele și calitățile operei lui. Lămurește în special părțile de interes pentru învățătorime și încheie, decla-

rind că a făcut această prelecțiune cu drag, căci *Rousseau* a fost fiul gînteii latine, o podoabă aleasă a ei. Dlui *Pipoș* i se fac prelungi și viforoase ovații și președintele îl roagă să puie la îndemâna reuniunii savanta conferință spre tipărire.

Președintele spune de încheiere, că rapoartele comitetului fiind tipărite în organul reuniunii, să nu se mai citească. Se alege apoi comisiunile pentru examinarea rapoartelor și asistența părăsește sala, ca să grăbească în frumoasa grădină a seminarului, la desvălirea bustului *T. Ceontea*.

Inaugurarea bustului.

În inima unei splendide panorame de castaui, încremenit senin în marmora de Carara în care a fost săpat de dalta măiastră a sculptorului *Albert Andor*, bunul dascăl de odinioară, care a sămănat atâta dragoste în sufletele generațiilor ce a educat, fixează de acum eternitatea, drept simbol pentru alte generații ce se vor părănda pe cărările acestei grădini umbroase. Bustul e cu adevărat o operă de artă și face fală artistului care l'a creiat după o simplă fotografie. Figura dispărutului a căpătat o expresie plastică sub dalta artistului și cei cari au cunoscut pe *T. Ceontea*, spun că și în ce privește fidelitatea, artistul a avut o perfectă intuiție. Sculptorul *Albert Andor* e apreciat de pricepători ca un artist de viitor și el va pleca în curînd din Arad, căutându-și o atmosferă mai proprie. Învățătorii au avut moroc încredințându-i lui bustul.

Pe pedestalul de marmoră sură se poate citi inscripția cu litere de aur: „*Profesorului Teodor Ceontea 1847—1906 Învățătorii români 1912*”.

În turnurile catedralei noastre gr. or. bate ceasul unu după amiază și lumea începe să inunde întreg parcul din jurul monumentului. Pe fețele tuturor se citește o adâncă pietate. Onorații se grupează în jurul *P. S. Sale* episcopului, care ia loc în fața bustului. Jos lângă pedestal o mare coroană de lauri. O coroană mai luminoasă și mai încântătoare formează în jurul nostru frumoasele reprezentante ale societății feminine din Arad. E o vreme frumoasă și respirăm ușorați după nădușeala din sală.

Pe estrada de scânduri din fața monumentului pășește întâi dl *Iosif Moldovan* președintele reuniunii. Dsa spune un însuflețit cuvânt ocazional, și când rostește numele lui *T. Ceontea*, vâlul care acoperea bustul cade în fața noastră pe neașteptate și noi sute și sute de priviri rămân ațintite asupra figurei celui nemurit în marmoră. Un reflex eteric, venit par'că din alte lumi, tremură diafan pe fruntea marmorei albe. Dl *Moldovan* mulțumește acum sculptorului *Albert Andor*, care este viu felicitat.

Sculptorul citește, ca răspuns câteva rînduri românește, dorind prosperare și înflorire școlilor în care a trăit *T. Ceontea* și pronunția ciudată a oratorului stârnește o ușoară ilaitate în public, care însă nu pornește decât din simpatie.

Vorbește *P. C. Sa* arhimandritul *Hamsea*, foarte cuminte și cu multă elocvență. *T. Ceontea* — spune dsa — și-a creat un alt monument cu mult mai de pret, în sufletele învățătorilor. Face repriviri în trecutul acestor școale și se oprește în special asupra epizodului bogat, care

Prăvălie nouă!

PINTEA și KLEIN

MAGAZIN DE GHETE, PĂLĂRII ȘI MODĂ PENTRU DOMNI s'a deschis în

ARAD, strada Deák Ferencz n-rul 4. Vis-à-vis de Librăria „Diecezană”.

(Pi 340—52)

s'a ilustrat și prin activitatea lui T. Ceontea. Reliefează virtuțile lui și face apel la conștiința învățătorilor să le urmeze. Învățătorii nu sunt mercenari, ci, da, apostolii cauzei noastre naționale. Vorbește pe lung și raportorul regretă, că a fost atât de îmbulzit încât n'a putut să-și însemne mai mult din frumoasa cuvântare, precum nu și-a putut însemna nici pe cele ce au urmat.

În numele Asociațiunii din Sibiu și al celei din Arad a vorbit d-nul Vasile Goldiș directorul ziarului „Românul”. Închină cu pietate steagul acestor instituții în fața monumentului. T. Ceontea n'a fost savant, n'a fost nici luptător, care să se fi afirmat în sgomotul vieții noastre publice și totuș este sărbătorit după moarte. Secretul acestei serbătoriri oratorul îl găsește în calitatea rară a defunctului de-a fi știut să trezească iubirea elevilor. Acesta e cel mai mare dar ce poate să aibă un om. Vorbește apoi despre cultura națională apoteozând străduințele cari netezesc drumul spre libertatea noastră națională.

Di învățător Ceontea vorbește în numele rudelor. E de față, îmbrăcată în doliu și dna Riza Ceontea, văduva sărbătoritului.

Di Iuliu Vuiu vorbește cu mult avânt făcând făgăduință solemnă în numele învățătorilor timișoreni, că vor călca în urmele marelui dascăl. Di M. Crăciun vorbește în numele caransebeșenilor, iar di I. Cloambeș în numele bihorenilor. Acest din urmă face propunerea să se adune articolele publicate de T. Ceontea prin reviste și ziare și să fie cuprinse într'un volum cu titlul „Cuvinte de aur — de T. Ceontea”. I-am face în acest chip un al doilea monument — de mărgăritare. Termină cu imprecății poetice, chemând spiritele lui Matia și Mihai Vteazul.

În general, putem să facem constatarea înbucurătoare că reprezentanții învățătorimii au vorbit cu multă fantasmie și bine românește, cu mult mai bine decum știu să scrie.

De încheiere a vorbit P. C. S. R. Ciorogar care primește în pază și păstrare bustul. Face promisiunea că-l va lăsa cu cinste generațiilor viitoare, ca pe un simbol al iubirii de școală. Monumentele ilustrează plastic istoria popoarelor — spune d-sa. Păgânii încă au avut monumente, dar altă concepție. În veacurile de mijloc și în cele mai apropiate de noi s'au înălțat monumente proslăvind-se războiul; azi monumentele se închină industriei, științei și culturii în genere. Poporul român în situația lui tristă a avut în trecut un singur monument: biserica. Acum începe să-și facă abia și alte monumente. Învățătorii contribuie azi la acest început. Precum soldaților francezi li s'a spus să poarte în raniță bastonul de mareșal, astfel le spunem azi învățătorilor să nutrească în inimile lor aspirații de-a deveni, când necesitățile ar cere, mareșalii culturii naționale românești.

Adânc impresionat publicul a plecat dela inaugurarea bustului la banchetul dela hotelul Central.

Banchetul.

La mese iau loc peste 500 de persoane. Cântă un taraf din Arad doine din țara românească.

Cel dintâi toastează d. Moldovan, pentru monarhul. D-l D. Popovici pentru episcop și reprezentantul consistorului R. Frates. Di Grisstea, pentru oaspeți. P. Vancu pentru viitoarea societate românească, în care toate straturile noastre sociale să fie închiegate prin solidaritate de interese naționale.

D-nul Dr. Șt. C. Pop, în calitate de reprezentant al comitetului național, rostește un toast de mare importanță pentru zilele prin care trecem. Spune că prezența d-sale între învățătorii trebuie să fie considerată ca un stimulent ce le vine învățătorilor din partea celei mai reprezentative corporații naționale a noastre, din partea comitetului nostru național (viforoase ovații). A spus un filosof că „quem dii oderunt, pedagogum fecerunt”. Cuvintele astea au un deosebit înțeles pentru dascălul român. Comitetul înțelege pe deplin soarta de azi a dascălului și suferă foarte mult, că nu poate să-i ajute. Să sperăm însă, că în curând va sosi și răsplata pentru suferințele dascălilor. Nu mai poate să fie departe ceasul. Prea s'a umplut paharul. Prin fapte vom dovedi că cei ce azi sunt răspunzători în primul loc de destinele neamului, conducătorii lui politici, vor ști să dea dovezi factice învățătorilor. Ne dăm seama că un popor părăsit de dascălii săi, n'ar putea să anuce altă cale decât a unei fatale rătăcirii. Ne dăm seamă și vom fi cu învățătorii (ovații prelungi).

D-nul D. Boar închină pentru d-nul Goldiș, în calitate de reprezentant al Asociațiunii. D-nul R. Frates cere învățătorilor muncă dizinteresată. D-nul Vidu dela Hălmai închină pentru societatea aradană. D-nul Roja pentru archimandritul Hamsea, care este viu sărbătorit. Părintele archimandrit rostește un însufletit toast pentru președintele reuniunii aradane, pentru d-nul Iosif Moldovan.

D-nul Pavel Dârlea vorbește cu elan despre suprema misiune a presei românești și închină pentru d-nul Ion Montani, reprezentantul ei la banchet.

Vorbește, cedând dorinței impetuoase a mesenilor, d-nul Vasile Goldiș. Ce e val ca valul trece, spune d-sa, și vor trece și valurile opresiunii politice de azi. Închină pentru ideea libertății naționale, răpind pe toți într'un entuziasm covârșitor.

Seria toastelor s'a continuat încă, dar raportorul n'a mai fost de față.

După banchet învățătorii au vizitat fabricile de textil, de vagoane și automobile.

*

Scara au avut loc serbările cu cântece și jocuri, pe cari din lipsă de spațiu trebuie să le amânăm pe mâne.

*

Tot azi am primit raport despre adunarea generală a învățătorilor timișoreni, ținută Duminecă la Sânmielăușul-mare. Raportul îl vom da tot mâne.

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

Ravagiile potopului.

Arad, 1 Octombrie.

Zilnic primim știri tot mai întristătoare din toate părțile țării despre ravagiile potopului. Mai cu seamă comunele situate de-a lungul Murășului au suferit pagube enorme. Pretutindenea puterea omenească încearcă să pună zăgazuri în calea valurilor turbate ale primejdiei, însă toate stăruințele sunt zădărnice. În părțile Ardealului ploaia de vre-o 25 de zile încontinuu, încât ținuturi întregi sunt complet devastate.

Apele, venind mari, rup zăgazurile, revărsându-se asupra ținuturilor. Văile Murășului, ale Someșului, Tisei și ale Izei au aspectul unor întinse mări, în cari bieții noștri țărani își văd înecată întreaga muncă de peste an. Ieri și astăzi, după săptămâni de ploaie continuă, s'a întâmplat și minunea că în multe locuri a ieșit și — soarele, dar ce folos! Recolta e compromisă cu desăvârșire și nimic în lume nu-i va mai putea ajuta. Cartofii și porumbul, alimentele principale ale populației sărace din ținuturile bântuite de potop, au putrezit. Nutretul vitelor l'a înecat apa, și poporul e nevoit să-și vândă cel mai de pret tovarăș în viață, vita de muncă, pe preturi de nimica. Iarna se apropie și găsește hambarele și nodurile goale. În grădini, pe locurile unde altădată steteau clăile de fân și sirele de paie, astăzi se ridică tristi și goi parii, în iurul cărora Românul nostru nu va avea să nună anul acesta nici un braț de fân curat și sănătos. Totul putrezit pe câmp și în grădini și Dumnezeu știe, cum l'a învățat nevoia pe bietul plugar să iasă din iarnă.

Din România deasemenea ne vin știri îngrozitoare despre ravagiile cauzate de potop. Nu e riu și pârâuaș în întreg cuprinsul țării, care să nu fi inundat. Ținuturile Prutului, Siretelui și ale Oltului sunt cele mai greu lovite de mânia cerului. Comune și orașe întregi sunt amenintate de valurile pustiitoare ale apelor. În mahalalele mai joase ale Bucureștilor, comunicația nu se poate întreține decât pe luntri și plute. O mare desperare a cuprins populația. De pretutindeni sosesc la guvern cereri pentru ajutorare. O foamete teribilă amenință ținuturile inundate.

Iată știrile ce ne-au sosit astăzi:

Săcărămb. — De câteva săptămâni cerul plumburiu își cerne fără întrerupere belșugul său de apă. Atmosfera îmbăxită de umezeală îți apasă plămâni, picurându-ți în suflet monotonia zilelor de toamnă. În tot cuprinsul par'că stăpânește o amorteală neînțeleasă. Fețele triste ale țaranilor noștri, îngrijorați de greul zilei de mâne te impresionează dureros. Și cum nu, când potopul de astă-primăvară se conturează încă viu în sufletul fiecărui român. Câtă bogăție n'au înghițit valurile lacome ale râurilor eșite din matca lor, ducând cu sine și învăluind în valurile spumegoase fericirea și lacrimile celor rămași pe drumuri.

Dar n'a fost de ajuns. Lacrămile încă nu s'au uscat pe fețele celor îndurerați, suspinele n'au încetat și iată urgia cerului ne-a pus la o altă încercare și mai grea.

Apele cresc în mod îngrozitor, o iau rasna pe câmpuri, culegând tot ce-i stă în cale.

Cugetat-ai vre-odată cât de ieftin se poate cumpăra dela mine?

Ciorapi pentru femei 32 fil., ciorapi pentru bărbați 36 fil. Ploiere pentru femei și bărbați 2 cor. Cămeși albe pentru femei cor. 1'50! Cămeși albe pentru bărbați cor. 2'50. Haine pentru băieți și fetițe, talii și jupoane pentru femei. — Pânze fine de bumbac, 1 va 23 m., cor. 12—17'50. — Mărunțișuri. Decoruri. Ghete: 1 pereche ghete de casă 60 fil., 2'50, 3'60.

(A 121—)

ANDREÉ VILMOS, SIBIU-NAGYSZEBEN, Dragonerwache-Suburbii.

Murășul, pe-o întindere de sute de kilometri a ieșit din alvie, vărsându-se peste împrejurimi, nimicind întreg rodul de pe câmp și lăsând sate întregi în cea mai completă mizerie. Bieții oameni în desnadejdea lor și-au uitat a mai apela la ajutorul inimelor generoase.

E timpul suprem să ajutăm pe frații noștri, a căror durere trebuie s'o împărțăm și noi.

Coresp.

Deva. — Murășul crește în mod îngrozitor. Comunicația cu trenul — între Murăș-Ilia și Gurasada — e întreruptă. Murășul a inundat orașul Deva și toate satele situate de-alungul râului. Sute de case s'au prăbușit. Numeroase vite și oameni au pierit în valurile râului. Pagubele sunt foarte mari.

— Duminecă am avut timp frumos. Apa a început să scadă. Ieri însă ploaia a început din nou. Soldații ajutați de pompieri scot cu pompele apa din case. Murășul crește mereu. Păraiele umflate de apă au ieșit toate din alvie.

Macău. — Știrea că Murășul a rupt dâlma și a pătruns în oraș a pricinuit o panică de nedescris. Știrea, ce-i drept, n'a fost adevărată, dar din cauza creșterii rapide a Murășului sunt serioase temeri de o inundație a orașului. Toate vile și arăturile sunt acoperite cu apă.

Șetinul e aproape izolat de lume.

În **Nădlac** toate râurile și vre-o 10 mii de jugh. catastrale de pământ sunt acoperite cu apă. Mai multe case s'au prăbușit.

În **Apăttalva** apa a inundat izlazul și pruniștea.

Murășul amenință toate comunele din acest comitat, situate de-alungul râului. Pagubele sunt enorme.

Alba-Iulia. — De două săptămâni plouă încontinuu. Ploile au umplut toate râulețele, iar Murășul a inundat întreg ținutul. Cât vezi cu ochii e o mare îngrozitoare. Apa a pătruns și în orașul Alba-Iulia, așa că pe străzile laterale comunicația se face pe luntri, iar măerării au fost siliți să-și ducă vitele în cetate. Întreg orașul dintre Ciugud, Hepria, Limba și până sub dealurile noastre cu vii e o mare largă din care ici-colo — pe locurile mai ridicate — răsare câte un fir de cucuruz sau vârfuri de salcii. Întreg produsul câmpului e nimic. Mizeria e indescriptibilă.

În **Partoș** locuitorii au părăsit locuințele refugiindu-se în locuri mai ridicate. Multe case, mai ales cele ridicate din văiușă (cărămidă nearsă), ne mai putând rezista curentului apelor, s'au năruit.

În **Mihalț** apa Târnavelor a nimic moara cea mare. Tot aci pe drumul ce duce spre podul cel mare de peste Murăș apa a luat cu sine pe un căruțaș trăscauan, înecându-l împreună, cu cinci cai pe cari îi avea prinși la căruță.

Toate râulețele cresc îngrozitor iar autoritățile civile privesc ravagiile potopului cu un suveran desinteres, — e doară vorba de niște comune valahe și de pustiirea lor.

Coresp.

Maria-Radna. — Ploile continue și apa Murășului au pricinuit pagube colosale în întreg cercul. Toate cucuruzele și pomăturile sunt acoperite cu apă. Orașul Maria-Radna e inundat. Părăul ce curge prin mijlocul orașului deasemenea a ieșit din alvie. Mai multe case au fost inecate. Câteva s'au năruit altele amenință să se năruiască. Apa amenință și spitalul orașenesc din Lipova. Viile în cea mai mare parte sunt nimicite.

Reghinul-săsesc. — Pe aici ploaie de vre-o 25 de zile fără întrerupere. Toate șesurile din comitatele Ciuc, Murăș-Turda, Turda-Aries, Alba-inferioară și Târnave sunt o mare. Aiudul e în primejdie. Pagubele sunt enorme. Mizeria va fi îngrozitoare.

Zenta. — Tisza crește în mod îngrozitor. În ținutul acesta pagubele sunt foarte mari, toa-

te sămănăturile și rodul de pe câmp fiind aproape complet nimicite.

Sighetul-Marmației. — În sfârșit ploile au mai încetat. Ieri noaptea a fost ger și îngheț. Toate riurile au ieșit din alviile lor. Pagubele în întreg Maramurășul sunt foarte mari. Partea cea mai mare a căilor de comunicație e nimic. Autoritățile au cerut ajutoare dela guvern.

*

În **Arad** Murășul crește încă.

Ieri și azi înălțimea apei Murășului a fost următoarea:

La Murăș-Uioara: 219—290 cm.
 „ Alba-Iulia: 358—399 cm.
 „ Branica: 422—428 cm.
 „ Soborșin: 290—326 cm.
 „ M.-Radna: 360—368 cm.
 „ Arad: 254—268 cm.
 „ Măcău: 428—437 cm.

Cronică externă.

Delcassé despre politica Franței în Marea Mediterană. Sâmbătă la amiază a avut loc în Toulon lansarea pe apă a crucișătorului cuirasat „Paris”. Cu aceasta ocazie ministrul de marină Delcassé a ținut o vorbire, în care a relevat dezvoltarea crescândă a intereselor naționale franceze în Marea Mediterană, unde Franța are prieteni, cari în menținerea lor acolo nici decum nu se vor lăsa împiedecați. Franța — a zis ministrul — își întemeiază acum pe celalalt țărm al mării strămoșești, consacrate de istorie, un bogat și vast teren de muncă unde lanțul de generații își vor putea desvolta activitatea lor roditoare.

După cum se telegrafiază din Paris ministrul Delcassé a adresat consiliului general al departamentului Finistère o scrisoare, în care între altele scrie următoarele: Prin concentrarea flotei în Marea Mediterană se completează măsurile luate în August 1911 și Ian. 1912. Aceste măsuri cerute de cele mai înalte foruri militare corăspund principiului imperios că concentrarea trebuie să se execute în acea mare, unde zac cele mai mari interese ale Franței. Dar guvernul de aceea nu voiește nicidecum a uita de Ocean. Abstrăgând dela forța maritimă a flotei, care an de an se trimite acolo pentru instruirea temeinică, guvernul se va îngriji ca încă în anul viitor să fie staționate acolo statornic 7 crucișătoare cuirasate, cari să formeze după ce se va vota legea marinară de recrutare, o a doua escadră ușoară. Pe lângă aceste vor fi trimise în ocean numeroase flotele, torpiloare și vase submarine, cari de prezent sunt în olădire în arsenale și stabilimente private. De altă parte chiar acum se execută enorme lucrări în Brest, precum zac și două cuirasate în depozit în stabilimentele dela Brest până ce se va executa programul de sporire a flotei.

*

Convenția franco-germană pentru Africa. După cum anunță o telegramă din Paris însărcinatul de afaceri al Germaniei baronul de Lancken-Wacknitz și primministrul Poincaré au subsemnat o declarație în scopul executării convenției franco-germane din 4 Noemvrie al anului 1911, pe baza lucrărilor din Iunie și Iulie c. a comisiei comune franco-germane din Bern, care a avut datoria a stabili noile hotare între Kamerun și Africa ecuatorială franceză, precum și procedarea trecerii teritoarelor schimbate și a regula condițiile societăților concesionate, cari au trecut în parte sau de tot sub domnia Germaniei.

Totodată însărcinatul și primministrul francez au mai subsemnat și o a doua declarație, prin care se declară definitiv stabilite hotarele hotărâte deja în principiu prin convenția

din 23 Iulie 1897, dintre teritorul Togo, Dahomey (francez) și posesiunile din Sudan.

Priu aceasta au fost înlăturate dificultățile, cari au dat motiv la deslușirea unor articoli ai convenției din 1897, în urma dispozițiilor topografice luate mai târziu greșit și pentru Germania foarte nefavorabile, anume referitor la teritoarele Dje-Gando- și Pugno.

In pragul rășboiului balcanic

Arad, 1 Octomvrie 1912.

Mobilizările Bulgariei, Serbiei, Muntenegrului și Greciei. — Cavaleria bulgară la granița turcească. — Ultimatul către Turcia. — Pregătirile monarhiei.

Cele patru state balcanice, cari de multă vreme pândesc și așteaptă momentul rășbunării față de Turcia, în sfârșit au primit din Sofia mult așteptata veste. În aceeaș oră a fost proclamată mobilizarea în Bulgaria, Serbia, Grecia și Muntenegru și în acest moment gata de luptă și înarmat întreg Balcanul așteaptă izbucnirea marelui rășboiu. Întreg Balcanul este cuprins de groaza rășboiului, ori poate chiar a unui apropiat rășboi mondial, și, deci, în nemijlocita apropiere a Europei culturale în cele mai apropiate douăzeci și patru de ore va răsuna prima bubuitură de tun și va începe să curgă cel dintâi sânge. Evenimentele din săptămânile din urmă, baia de sânge dela Coceana, ciocnirile dela granița muntenegrină precum și recente manevre turcești în apropierea graniței bulgare au grăbit ființa unei alianțe în contra Turciei. Prin faptul proclamației mobilizării cele patru state balcanice au pecetluit deci această federație. Scopul mărturisit al acestei federații ar fi autonomia naționalităților, autonomia Macedoniei și independența Albaniei. În realitate, însă, fiecare din cele patru state voiește să sfășie o bucată din corpul imperiului bolnav. Bulgaria ar voi să cuprindă Macedonia, Grecia dorește insula Creta, iar Serbia și Muntenegru s'ar mulțumi cu câte-o bucată din corpul Albaniei.

Aliații au hotărât între ei soarta Balcanului și în curînd se va începe împărțirea prăzei cu arma, dacă nu cumva va interveni vre-o altă putere, care să tragă dungă peste această socoteală.

Această putere, care în primul rînd este interesată în Balcani este: **A u s t r o - U n g a r i a**. Ministerul nostru de externe, firește, avea informații sigure despre cele ce se pregătesc, iar din declarația contelui Berchtold făcută în delegațiunea austriacă reiese, că pe monarhia noastră n'a surprins-o mobilizarea statelor balcanice. Ieri, după cum am anunțat, ministrul de externe și Schemua, șeful statului major, s'au prezintat în audiență la M. Sa monarhul. Cu acest prilej de bunăseamă s'au stabilit măsurile pe cari ar trebui să le ia în timpul cel mai apropiat monarhia noastră. Corpurile XV din Sarajevo și XVI din Raguza sunt complete, soldații cari și-au împlinit serviciul vor fi reținuți, iar recruții vor fi chemați sub arme. Monarhia noastră

primește și execută ori-și-ce fel de lucrări la clădiri, monumente mausoleuri în orice fel de stil. Liferează lucrări de marmură pentru mobilaturi. În urma modernului aranjament de țărișoare, prețuri ieftine. Din depozitul men bogat de monumente, în care efeptuesc vînderi în mare și în mic liferez colegilor de branșe și obiecte singuratece, în prețul de fabrică.

**Fabrica de granit, syenit
 industrie de marmoră și
 ciselare de peatră a lui**

Iosif Nagy

Brașov, str. Fântânei Nr. 50.

nu poate să privească cu brațele încrucișate izbucnirea războiului balcanic, iar imediat ce se va declara războiul, monarhia noastră și ea va fi silită să-și apere cu arma interesele sale. Austro-Ungaria nu va putea să permită ocuparea Albaniei de către Serbia sau Muntenegru, cu atât mai puțin ocuparea Macedoniei de către Bulgaria. Iar aliații, imediat după prima detonătură de tun în jurul Drinapolei, se vor găsi în față în Balcani cu cea mai mult interesată putere: cu Austro-Ungaria.

Ieri seară trenurile au transportat militia bulgară numai până la graniță. Cine știe, însă: azi ori mâne ele vor trece granița și în cazul acesta și o mișcare a trupelor noastre din Bosnia e iminentă. Incontestabil, deci, că ne aflăm în pragul războiului.

De-asupra Balcanului plutesc și aleargă în fugă nebună limbi puternice de foc și se văd scăpărări îngrozitoare, iar imediat ce va răsuna prima bubuitură de tun bulgar, abia se va găsi cineva care să poată opri lavina, care va răpi cu sine totul: pace, forță economică, vieți omenesti. Spaima, care până acum plutea nevăzută în atmosfera politicii mondiale și care nu a putut fi împrăștiată din peninsula balcanică, acum a ieșit la iveală și amenință Europa cu o furtună mondială: suntem în fața înfricoșatului războiu.

România și Bulgaria.

București. — În întreaga România a făcut mare senzație ordinul comandamentului de război, prin care s'a ordonat rechemarea trupelor concentrate în Dobruđa. Manevrelor mari de toamnă în România erau să se țină în apropierea graniței bulgare ceea ce produs o mare iritare în regatul vecin bulgar. De vre-o trei săptămâni neîntrerupt a decurs concentrarea trupelor române și se aflau deja la 40.000 de soldați pe câmpul destinat pentru manevre, când deodată pe neașteptate la ordinul regelui s'a designat ca teren pentru operațiile trupelor teritorul dintre București și Predeal. Aceasta s'a motivat în România că în urma ploilor ce țin de săptămâni, s'au stricat drumurile în Dobruđa, de fapt însă chiar acest teritoriu a fost mai scutit decât celelalte de exundări și terenul nășipos al Dobruđiei cu toată vremea rea și nefavorabilă e cu mult mai potrivit pentru problemele operațiilor militare. Fără îndoială dar, că hotărîrea aceasta repentină și neașteptată e rezultatul vizitelor repetite a reprezentantului bulgar din București (care le-a făcut la primministrul României în chestia concentrării trupelor) și are de scop liniștirea opiniei publice bulgare. La manevrele dintre Predeal și București va lua parte al doilea corp de armată cu toți rezerviștii aparținători ai contingentului prim și al doilea. Manevrelor aceste se vor petrece între 4 și 9 Oct. n.

Mobilizări.

Sofia. — Seara la 8 ore a apărut ediția specială a monitorului oficial, prin care se ordonă mobilizarea generală pentru întreaga armată bulgară. Guvernul își motivează pasul acesta cu concentrarea trupelor turcești în Adrianopolis și dealungul graniței bulgare, precum și cu știrile neliniștitoare, ce au sosit dela graniță. Pentru a-se putea pregăti pentru orice eventualitate — spune comunicatul oficial — datorită guvernului e a-și schimba atitudinea de până a-

cum a mobiliza armata și a da ordin urgent de plecare a câtorva batalioane la graniță.

Belgrad. — Monitorul oficial în edițiune specială, seara târziu, publică ucazul, prin care se ordonă mobilizarea. Toți redactorii ziarelor din Belgrad au fost citați seara la prefectura orașenească, unde au fost făcuți atenți, ca din punct de vedere al siguranței naționale nu li-e permis a publica nimic despre mișcarea trupelor și a altor dispoziții militare.

Sofia. — Guvernul a ordonat mobilizarea tuturor trupelor și despre aceasta a încunoscîntat toate cabinetele europene.

Viena. — În cursul după amiezii ministerul de externe a primit un comunicat oficial, că Bulgaria a dat ordin de mobilizare.

Atena. — Guvernul a chemat sub arme pe toți ofițerii în rezervă.

Berlin. — Din Atena se anunță că guvernul grecesc a dat azi după amiază ordinul de mobilizare pentru întreaga armată grecească.

Viena. — Regele Greciei George a părăsit pe neașteptate Copenhaga și a plecat fără întârziere spre Atena. Pe azi a fost așteptat aci și a fost primit în audiență de M. Sa împăratul. Regele George a primit în audiență pe contele Berchtold.

București. — Se anunță din Braila și Galați că toate vasele grecești din porturile românești au primit ordin a se întoarce în patrie și să treacă fără întârziere prin strîmtorile Dardanelelor.

Declarațiile contelui Berchtold.

Viena. — Știrea mobilizării a produs o mare neliniște între membrii delegațiilor. În subcomisia militară s'a cerut ca ministrul de externe să deie informații autentice. Contele Berchtold, adus în grabă cu trăsura de chiar primministrul Stürgkh la cererea contelui Latour, a spus următoarele:

Până acum am primit știri numai din Sofia după care (telegrama a fost dată în Sofia după amiază la 4 ore 30 minute) s'a dat ordin de mobilizare generală și încă în cursul zilei de azi s'a publicat și oficial. Din Belgrad și Atena până acum n'a sosit nici o știre oficială analoagă deși și acolo situația generală nu e mai puțin gravă. Indrăznesc a atrage atențiunea membrilor delegațiilor la aceea, că între ordonarea mobilizării și începerea dușmăniilor există încă o hotărîre foarte gravă și plină de responsabilitate și, că tot ca până acum străduințele puterilor și în viitor se îndreaptă într'acolo ca să împiedece pericolele ce pot urma din astfel de situații și vor conlucra și pe mai departe pentru menținerea păcii.

Monarhia pregătită pentru orice eventualitate.

Viena. — În ședința de azi a subcomisiei de marină a apărut la 12 ore contele Berchtold și a spus următoarele:

Situația a devenit foarte gravă, după cum am prevăzut-o noi. Dar chiar pentru că am prevăzut-o nu ne aflăm nepregătiți. Noi suntem pentru orice eventualitate pregătiți, dar, repet, nu cred că nu va succeda a se face ordine.

Bulgaria și Serbia au întrerupt linia telefonică cu Ungaria.

Budapesta. — Semioficiosul „Bud. Tud.” anunță: Bulgaria a întrerupt ieri linia telefonică cu Ungaria, iar azi Serbia. Directoratul poștelor a luat măsuri ca să se ceară clarificații, adică atât Bulgaria cât și Serbia să-și motiveze procedura, deoarece după convenția internațională astfel de întreruperi sunt a se aduce la cunoștință dinainte.

Anglia la spatele Turciei?

Atena. — Biroul telegrafic grecesc anunță că după informațiile primite în Constantinopol Turcia a dat ordin de mobilizare la sfatul Angliei.

Atitudinea Austro-Ungariei.

Viena. — Azi dimineață contele Berchtold a fost în audiență specială la M. Sa împăratul timp de o oră. După audiență ministrul de externe s'a întors în biroul său, unde îl așteptau deja toți referenții politici și șefii de secție ai ministerului de externe. Referenții au adus la cunoștință contelui Berchtold toate știrile sosite din Berlin, Paris, Londra și Petersburg. Din Belgrad și Sofia n'au sosit știri noi, pentru că guvernul a ocupat pentru sine întreagă linia telefonică din Sofia și trec numai știrile, cari sunt supuse celei mai stricte cenzuri. Ministrul de externe azi înainte de amiază a chemat la sine pe toți ambasadorii puterilor străine, cari se află de prezent în Viena.

Viena. — În ministerul de externe domnește optimismul cel mai mare. O înrăutățire a situației se crede posibilă numai dacă Bulgaria și Serbia nu va renunța la pretenziunea ca Macedonia și Albania să capete autonomie deplină.

Regimentele bulgare sunt în drum spre granița Turciei.

În cercurile dela conducerea armatei se spune că Austro-Ungaria e pregătită deplin la hotarele ei sudice și astfel nu e necesar a se lua nici un fel de măsuri speciale. Cu ocaziunea anexiunii s'a arătat cu ce repezițiune poate fi mobilizată armata austro-ungară și de aceea se accentuează că mobilizarea trupelor monarhiei se poate executa în timp de 3 zile.

Sofia. — Regimentele de infanterie din Varna, Rusciuc, Küstendil, Tirnowo, Kasanlik sunt în drum spre granița de est a Rumeliei. Se spune că Bulgaria va avea în timp de 24 ore 200.000 soldați pe picior de război și 1080 tunuri sunt pornite spre granițe.

În capitală se vorbește că ziua de 5 Oct. va fi ziua începerii războiului. Poporația bulgară jubilează de bucurie. Multime de oameni fac ovații în fața conacului casinoului ofițerilor, în fața ambasadelor munteneștin și sârbesc.

Un ultimatum.

Berlin. — Din Constantinopol se anunță că reprezentantul Sârbiei Jasa Nenadovici s'a prezentat la Poartă și a înmănat un ultimatum de 48 de ore cerând, ca Poarta sau să permită trecerea munițiilor sârbești sau să o trimită îndărăpt la Marseille.

Aviz

Avizăm abonații noștri că expediția ziarului „Românul” am transformat-o și în viitor foaia se va trimite după sistemul nou folosit și la foile mari din Budapesta și străinătate.

Deoarece aceasta transformare a reclamat o muncă uriașă și credem că s'au strecurat și unele greșeli la adrese, rugăm abonații cari nu primesc ziarul, sau primesc greșit să binevolască a ne aviza despre aceasta ca să putem îndrepta momentan greșala comunicându-ne totodată și adresa completă la care trebuie să se expedize ziarul.

Adm. ziarului „Românul”.

Ka 127

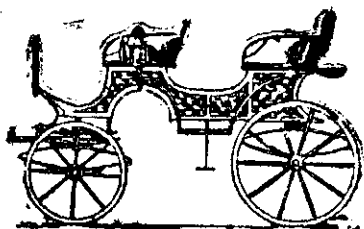
Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula,

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară.

Temesvár-Gyárvaros,

Háromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de brânșă aceasta, cu prețurile cele mai moderate — Prețurent gratis și franco. — Tot aici se pot căpăta obnibuse pentru 6 persoane, cară funebre, felurite căruțe »landaner« cu prețuri moderate.

Munca unui an.

Raportul general.

al comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, către adunarea generală, convocată în Sibiu, la 13 și 14 Octomvrie 1912.

Onorată adunare generală!

Serbările jubilarie ale Asociațiunii, ținute în vara anului trecut, în Blaj au dovedit cu prisosință că instituțiunea noastră culturală, în cursul celor 50 de ani de existență, a prins rădăcini adânci în conștiința poporului nostru și că a devenit un factor important în viața noastră națională. Asociațiunea, rând pe rând, a îmbrățișat toate problemele culturale ale poporului românesc din această țară și, prin organizația ei, înfăptuită în ultimele decenii, a reușit să introducă o muncă sistematică și o continuitate în opera ei de propagandă culturală și de consolidare socială. Adunarea dela Blaj, la care au luat parte arhierii celor două biserici și o imensă mulțime de cărturari și de țărani, a avut caracterul unei impunătoare serbări naționale, arătând puterea de manifestare culturală a sufletului românesc și în același timp însemnătatea instituției care ocrotește și pregătește posibilitatea unei asemenea manifestații. Așezământul nostru cultural poate fi pe deplin mulțumit că a izbutit să-și serbeze munca de 50 de ani prin o sărbătoare așa de bogată în clipe înălțătoare.

Interesul ce l-a arătat întreg poporul românesc la adunarea generală trecută față de instituțiunea noastră, poate servi tuturor ca un îndemn spre o muncă mai intensă și mai rodnică. În primul rând va trebui să se deie Asociațiunii caracterul pronunțat al unei instituțiuni de propagandă culturală în masele poporului și în vederea acestui scop să-și concentreze toate puterile și întreaga organizație. Și numai într'al doilea rând va avea să se ocupe cu știința și literatura propriu zisă.

Comitetul central a și îndrumat activitatea Asociațiunii din ultimii ani în această direcție, ceea ce se poate vedea și din informațiile ce le înșirăm mai la vale despre activitatea desfășurată în cursul anului trecut.

Membrii.

Comitetul central își îndeplinește o tristă datorință, raportând că Asociațiunea dela ultima ei adunare generală a pierdut mai mulți membri, dintre cari amintim pe octogenarul Ion cavaler de Pușcariu, care a dat ideea pentru înființarea instituției noastre și a fost unul dintre cei mai harnici întemeietori ai ei, pe Dr. Liviu Leményi și Dr. Ion Borgia, ambii membri ai comitetului central, cari au lucrat cu devotament și cu pricepere pentru înaintarea Asociațiunii, pe Simion Stoica, medic în Abrud, membru pe viață și membru al secțiilor științifice-literare, care și-a testat o parte din avere Asociațiunii, pe Dr. Stefan Erdélyi și Sever Secula, membri ai secțiilor științifice-literare, apoi pe binefăcătorii: Nic. Densușianu, care a lăsat Asociațiunii dreptul de proprietate asupra scrierilor sale tipărite și manuscrise, și pe Sidonia Munteanu, care a lăsat Asociațiunii, spre scopuri culturale, o fundațiune de 40,000 cor. Numele tuturor membrilor decedați sunt înșirate în anexa I. a acestui raport. Invităm onorata adunare generală să deie expresie durerii sale pentru aceste pierderi.

În ce privește numărul membrilor Asociațiunii, avem onoarea a Vă raporta, că până la 1 Septemvrie a. c. însoțirea noastră a avut următorii membri: onorari: 12; secțiile: 25 ac-

tivi, 40 corespondenți; fondatori: 142 pe viață: 406; activi (ordinari): 2101; ajutători: 10,296; în total 13,022. Lista membrilor se găsește în anexele II și III ale acestui raport. Numărul membrilor, deși s'a sporit față de anii trecuți, totuși nu este mulțumitor, având în vedere mulțimea cărturarilor și țăranilor cari ar putea și ar fi datori să sprijinească instituția noastră culturală.

Despărțămintele.

Informațiile despre activitatea Asociațiunii, în cursul anului 1911, le începem cu activitatea despărțămintelor, cari sunt cele mai importante organe ale instituțiunii noastre, întrucât ele stau în nemijlocită atingere cu poporul și sunt chemate să săvârșească o bună parte din opera grea a propagandei culturale.

Dintre cele 67 de despărțăminte, câte a avut Asociațiunea la sfârșitul anului 1911, următoarele 49 au desfășurat o activitate mulțumitoare: 1. Abrud-Câmpeni, 2. Agnita, 3. Aiud-Teiuș, 4. Alba-Iulia, 5. Beiuș, 6. Bistrița, 7. Blaj, 8. Bocșa, 9. Brad, 10. Bran, 11. Brașov, 12. Ceica, 13. Cluj, 14. Deva, 15. Diciosânmartin, 16. Dobra, 17. Făgăraș, 18. Gherla, 19. Hateg, 20. Hida-Huedin, 21. Ibașfalău, 22. Lăpușul-unguresc, 23. Lugos, 24. Marghita, 25. Mediaș, 26. Mercurea, 27. Mociu, 28. Murăș-Ludoș, 29. Murăș-Oșorheiu, 30. Murăș-Uioara, 31. Năsăud, 32. Nochrichiu, 33. Orăștie, 34. Panciova, 35. Reghin, 36. Sălciua, 37. Săliște, 38. Sătmăr-Ugocia, 39. Sebeșul-săsesc, 40. Sibiu, 41. Sighișoara, 42. Simleu, 43. Tășnad, 44. Teaca, 45. Timișoara, 46. Turda, 47. Vârșet, 48. Vișeu-Iza și 49. Zărnești. Unele dintre despărțămintele mai sus înșirate sunt trecute în rândul despărțămintelor active, cu toate că n'au desfășurat o muncă destul de sistematică, dar nădăjduim că în viitor își vor da silința să lucreze și cu mai multă însuflețire pentru înaintarea culturală a poporului.

Celelalte despărțăminte n'au desfășurat aproape nici o activitate, iar 5 dintre ele nici n'au funcționat, și anume despărțămintele: Hălmagiu, Buzias, Ciacova, Cohalm, Lipova și Treiscaune-Ciuc. Față de anul 1910, numărul despărțămintelor active s'a sporit totuși cu 9, și comitetul central nădăjduiește că în curând va reuși să inactiveze despărțămintele cari nu funcționează și să îndemne la muncă pe cele neactive.

Prelegeri populare.

Activitatea despărțămintelor s'a mărginit, ca și în anii trecuți, la răspândirea culturii între țărani și cărturari, cu ajutorul prelegerilor populare, conferințelor pentru intelectuali, reprezentățiilor teatrale, sezătorilor culturale, cursurilor de analfabeți, expozițiilor și cărților. În unele despărțăminte această propagandă culturală se face sistematic, după un plan bine chibzuit, și, prin urmare, se și obțin rezultate îmbucurătoare. În cele mai multe despărțăminte, însă, se face o muncă pe dibuite și întâmplătoare. Pentru a înlătura această scădere, comitetul central, la sfârșitul anului 1910, a trimis o circulară tuturor despărțămintelor, arătându-le, în liniamente generale, cu ce probleme au să se ocupe și cum trebuie să lucreze, ca activitatea lor să fie rodnică. În circulară s'a stăruit mai ales asupra prelegerilor populare, cari s'au dovedit a fi cele mai potrivite mijloace de propagandă culturală la sate. Despărțămintelor, cari au prezentat o listă a prelegerilor populare, li-s'au și împărțit ajutoare de câte 100 cor. și anume:

1. desp. Abrud-Câmpeni, 2. Blaj, 3. Brașov, 4. Brad, 5. Diciosânmartin, 6. Hida-Huedin, 7. Ibașfalău, 8. Lugos, 9. Marghita, 10. Mercurea,

11. Mociu, 12. Murăș-Oșorheiu, 13. Orăștie, 14. Sebeș, 15. Sibiu, 16. Simleu, 17. Tășnad, 18. Teaca, 19. Zărnești, 20. Vârșet și 21. Vișeu-Iza.

Aceste 21 ded espărțăminte, cari au primit în total suma de 2100 cor., au ținut 403 prelegeri populare. Dintre ele s'au distins despărțămintele: Sibiu cu 62 prelegeri, Diciosânmartin cu 53, Murăș-Oșorheiu cu 42, Brad cu 37 și noul desp. Teaca cu 31.

Numărul prelegerilor populare în cursul anului 1911, împreună cu cele ținute de conferențiarul agronomic al Asociațiunii, după cum se poate vedea din anexele IV și V, se urcă la 773, prin urmare arată un spor de 276 de prelegeri, față de anul 1910. După informațiile primite dela directorii despărțămintelor, aceste prelegeri au fost ascultate aproximativ de 150.000 de țărani.

Ca să se vadă, ce chestiuni s'au tratat în cele 714 de prelegeri ținute de despărțăminte, am întocmit următorul tablou:

1. Chestiuni culturale, sociale, morale și religioase	218
2. Asociațiunea	112
3. Economia și ramurile ei	137
4. Istorie, geografie	18
5. Chestiuni finaciare (asigurări, însoțiri)	86
6. Limbă și literatură	15
7. Industrie și comerț	28
8. Igienă	29
9. Chestiuni practice de drept	42
10. Subiectul neindicat la	29
Total	714

În cele mai multe prelegeri, cum era și firesc, s'au tratat chestiuni culturale, sociale, morale și religioase. Chestiunile practice de economie și ramurile ei, apoi cele privitoare la organizarea economică și țăranimii, de asemenea au fost tratate într'o măsură cu mult mai mare ca în anii trecuți.

Spre a vedea, cari dintre profesiunile păturii noastre cărturărăști sprijinesc mai intensiv Asociațiunea în străduințele ei de a răspândi cultura în popor, am întocmit un al doilea tablou al conferențiarilor populari, împărțindu-i după profesii. Din acest tablou rezultă că:

101 de preoți	au ținut 237 prelegeri
66 învățători	„ „ 117 „
23 profesori	„ „ 75 „
29 адвоcați	„ „ 71 „
22 funcționari de bancă	„ „ 58 „
4 agronomi	„ „ 11 „
7 medici	„ „ 9 „
5 funcționari adm.	„ „ 7 „
2 ingineri	„ „ 4 „
10 studenți	„ „ 27 „
2 femei	„ „ 2 „
profesiunea neindicată	„ „ 96 „

271 de conferențieri au ținut 714 prelegeri.

Prin urmare preoții și învățătorii au ținut cele mai multe prelegeri, și anume $\frac{2}{3}$. În anul trecut și celelalte profesii s'au coborât mai des între popor, ca să-i deie povețe culturale și economice.

La acest loc amintim și de activitatea conferențiarului agronomic al Asociațiunii. În cursul anului 1911 a ținut, în total, în 31 comune 60 de prelegeri populare, iar în cursul anului acestuia în 14 comune 27 de prelegeri, în cari a tratat practic diferite chestiuni economice, după cum se poate vedea în anexa a V-a a acestui raport. A propagat în scris și prin prelegeri ideea însoțirilor, reușind să înființeze 2 însoțiri de credit sistem Raiffeisen; a ținut un curs de vierit în Pianul de jos și un curs de pomărit cu învățătorii și preoții. A scris două broșuri populare: „Lucrarea pământului”, publicată în

Dr. Balázs Emil

Institut pentru consultațiuni medicale,

Timișoara-centru, Palatul Dauerbach

Operează și vindecă boli de piele și sexuale cu razele Röntgen. Operarea polipilor și a alor formațiuni cu aceleași raze. Electroliză. Metode electrice de vindecare. Massage electrice. Vindecarea bolilor de beșică prin electricitate. (Ba 46-60)

Consultațiuni pentru operare și boli de piele dela 8-9 ore a. m. și dela 2-5 p. m

Celor din provincie cărora es recere îngrijire mai îndelungată, le stă la dispoziție camere confortate anume

Biblioteca populară și „Ingrijirea gunoierului și îngrășarea pământului”, nepublicată. A scris articole economice în Calendarul Asociației și a cenzurat și corectat mai multe lucrări economice, trimise Asociației spre tipărire. Conferențiarul agronomic a întâmpinat mari greutăți în propaganda economică, deoarece cheltuielile de drum trebuiau să le suporte despărțămintele sau comunele cari îl invitau să fie prelegeri. Urmarea a fost că invitațiile au venit cu greu sau de loc, deși comitetul central a trimis o circulară tuturor despărțămintelor, rugându-le să-l cheme. Așa se explică, de ce nu a putut desfășura o activitate sistematică. Raportul amănunțit al conferențiarului agronomic se publică în anexa a VI-a.

(Va urma)

Războiul aerian.

— Cuvântarea dlui G. Dissescu la conferința interparlamentară din Geneva. —

București, 16 Septembrie v.

Uniunea interparlamentară a ținut câteva interesante ședințe zilele trecute la Geneva. Una din chestiunile principale, care s'au pus în discuție, a fost războiul aerian și în special rolul aeroplanelor în războaie. Raportorul, *Beernaert* (Belgia), a făcut o propunere în sensul următor:

„Conferința interparlamentară invită consiliul să institue o comisiune de 7 membri, însărcinați să studieze chestiunea relativă la întrebarea navigației aeriene în timp de război, din punct de vedere militar (veneau apoi punctele esențiale ce urmează a se examina).

Propunerea lui *Beernaert* a provocat o mare și prea interesantă discuțiune, la care au luat parte pe lângă alți iluștri parlamentari străini și distinsul fruntaș român, ilustrul jurist d. C. G. *Dissescu*.

D-sa a luat cuvântul după dnii d'Etournelles de Constant, președintele grupului senatorial francez de aviațiune și contele *Penha Garcia* (Portugalia), combătând pledoarea dlui d'Etournelles de Constant făcută în favoarea întrebării aeroplanelor în timp de război. D. G. *Dissescu* cu perfecte argumente, a scos în relief contradicțiunea în care s'a pus reprezentantul Franței, care pe deoparte e partizanul declarat al păcii și al limitării armamentelor, iar pe de altă parte, susține augmentarea armamentelor.

Iată, cuvântarea dlui C. *Dissescu*, pe care o traducem după „*Compte rendu analytique des délibérations de la XVII-e conférence*” publicată de Uniunea interparlamentară:

„D. d'Etournelles de Constant ne-a dat argumente atât de ordin psihologic, cât și utilitar pentru neprobibirea războiului aerian. Constat în primul rând contradicțiunea în care a căzut. Cum? Vroiti suprimarea armamentelor și nu vroiti a suprima acest supliment groaznic al armamentelor actuale?

Eu sunt pentru prohibirea războiului aerian, aducând argumentele următoare, pe care vi le prezint sumar, fără a le desvolta:

1. Din punctul de vedere umanitar, sunt fără apărare în fața inamicului invizibil.

2. Din punctul de vedere al codului internațional public, perfidia este oprită.

Ce sunt aceste torpile zburătoare, dacă nu arme perfide?

3. Din punctul de vedere juridic, trebuie războiului un teritoriu.

Care e teritoriul combatanților? Teritoriul terestru, sau chiar maritim oarecum sensibil și susceptibil de posesiune.

Nu e astfel cu teritoriul aerian. El e insensibil fără frontiere, fără margini, chiar închipuite. Este un **res communis**.

4. Din punctul de vedere al scopului nostru, sunt

din aceia cari cred că omul este nu numai un animal politic, cum spunea Aristot, dar de asemenea un animal rășboinic. El va face totdeauna rășboiu. Dar, de aci, nu urmează că nu trebuie să-l împedecăm să-l facă. Vom prohibi rășboiul aerian. Teza opusă, mi se pare, ca să zic așa, neconstituțională.

5. Din punctul de vedere al precedentelor: în 1863, în 1870, în 1874 la Bruxelles, la Oxford în 1880, în 1889 la Haga, în 1907 la Conferința păcii, s'a pronunțat contra explozivilor invizibili și acum se reia această chestiune aci, astăzi!

Eminentul meu coleg d. *Kovalevski* (Rusia) îmi spunea că rășboiul aerian are avantajul să fie de scurtă durată. Da, dar el e mai omoritor și aceasta nu trebuie să fie urmarea legilor rășboiului.

În concluziune, cer prohibirea rășboiului aerian, cerând în subsidiar autorizarea operațiunilor de verificare, de investigație sau de control”.

Toate ziarele străine, au relevat comunicarea dlui *Dissescu*, comunicare care a provocat o aprinsă discuție în congresul interparlamentar din Geneva.

INFORMAȚIUNI

Arad, 1 Octombrie 1912.

Seara de cunoștință a universitarilor din Budapesta. Seara de cunoștință a universitarilor români din Budapesta se va ține la 4 Oct. n. la orele 8 seara în sala cea mare a restuarantului „*Saskör*” (Irányi u. 17). Pe calea aceasta invităm și colonia română din Budapesta.

Relativ la serbările „Asociației”. La fiecare tren ce sosește la Sibiu în 12 și 13 Octombrie vor fi în gară 2 membri ai comitetului de primire, cari vor purta cocardă albă. Dâșii vor îndruma oaspeții la quartire, arătându-le totodată și prețurile. **Teodor R. Popescu.**

Spre orientare dlor învățători. La repeștele întrebări adresate nouă în chestia manualelor școlare, răspundem: dl *Iuliu Vuia* a dat prin August un extras din rezoluțiile ministeriale privitoare la folosirea manualelor. Pentru școlile cu ajutor de stat e de lipsă ca fiecare manual să fie aprobat și în ultima sa ediție. Sunt în rătăcire acei învățători cari cred că numai acele manuale se pot folosi, cari au aprobarea ministerială din 1912.

Intrunirea populară a Românilor din Bucovina. Din Cernăuți ni se anunță:

La Siret a avut loc sub președinția dlui Gramatovici președintele comitetului național român din Siret, adunarea populară la care au asistat între alții și președintele dietei, baronul Hurmuzaki și deputatul din dietă, Popovici. Adunarea a adoptat o rezoluțiune cerând crearea de clase parțiale la gimnaziul din Siret și a unei școli primare naționale românești. Comitetul național român a fost însărcinat să elaboreze în această privință un memoriu pe care să-l supue ministrului președinte Stürgkh, ministrului instrucțiunii Hussarek, președintelui țării și Dietei.

Caz de moarte. Cu inima înfrântă de durere aduce la cunoștința rudeniilor și cunoscuților cumcă scumpa noastră soție, fiică și nepoată *Paraschița Suci*, după lungi și grele suferințe, a încetat din viață în 6 Septembrie st. n. în etate de abia 20 de ani, și în al 3-lea an al fericitei sale căsătorii.

Vasile Suciu, învățător în Tetiș soț, Ioan și Ileana părinți, Pantea moș, Alexandru frate. **Odihnească în pace.**

Se caută medic român. În țara Oașului se caută un medic român. Adevărat, că actualmente avem încă medic, însă acesta fiind pus sub cercetare disciplinară suntem siguri, că în timpul cel mai scurt el va fi amovât din post,

iar ca să nu ne trezim cu vre-un jidan jefuitor, am dori să știm din vreme care medic român ar voi să vină la noi. În țara Oașului sunt 16 comune cu peste 20 mii locuitori, dintre cari 18 mii sunt români. Sediul este în comuna mare *Negrești* (*Avasfelsöfalu*). Venitele anuale ating suma de vre-o 16—20 mii cor., după informațiile primite dela farmacistul din localitate. Informații detaliate dă subscrisul și eventual farmacistul din loc *Iulie Ardelean*, teol. abs. în *Negrești* (*Avasfelsöfalu*).

O frumoasă serbare în protopopiatul Chișineului. Ni se scrie: După trecera la cele vecinice a regretatului fost protopop al Chișineului *Dr. Ioan Trailescu* și în urma abdicării fostului ales, întărit și hirotesit de protopop al Chișineului, al dlui referent școlar al consistoriului arădan *Dr. Georgiu Ciuhandu* și după o văduvie de 3 ani, azi protopiatul Chișineu a fost complinit prin distinsul bărbat al bisericei noastre d. *Dr. Demetriu Barbu*, care azi în 16 (29) Septembrie a. c. în biserica din Chișineu a fost investit cu toate drepturile protopresbiterale.

Deși zi de târg, biserica Chișineului a fost arhiplină de parohienii credincioși, dornici să vadă odată pe șeful tractual mult așteptat, iar de altă parte preoțimea și învățătorimea tractuală încă a grăbit să ia parte la serbarea instalării șefului lor.

Serviciul divin l'a săvârșit noul protopop *Dr. Demetriu Barbu* asistat de preoții *Aurel Varga*, *Georgiu Turc*, *Gavril Popluca* și *Petru Marșeu*, iar răspunsurile liturgice le-a dat excelentul cor de băieți a vrednicului învățător din Chișineu, *Ioan Caba*.

După priceasnă mandatarul consistorial d. *Ioan Georgea*, protopop în *Boroșineu*, fostul administrator protopopesc *Demetriu Muscan*, noul protopop *Dr. Demetriu Barbu*, împreună cu toți ceilalți preoți conlurgisitori, pășesc în fața altarului, pentru de a îndeplini actul introducerii.

Mandatarul consistorial, după ce în cuvinte frumoase, cu provocare la sfta scriptură și pe bază istorică arată însemnătatea conducătorilor bisericei noastre și după ce ceteste gramata arhierescă, îl declară pe d. *Dr. Demetriu Barbu*, dela datul de azi, de protopop al tractului Chișineu, introdus în oficiu și beneficiu.

Noul protopop într-o cuvântare bine argumentată, după ce aduce mulțumirile tuturor acelor cari au contribuit la alegerea, confirmarea, hirotesirea și introducerea dsale își desvoltă programul, de care va fi călăuzit în activitatea sa ca protopop și inspector de școli, care activitate va culmina în cultivarea sentimentului religios prin biserică, în luminarea minților prin școală și în ridicarea bunei stări materiale și morale a poporului prin îndemn la lucru și cruțare. Cere apoi sprijinul tuturor celor chemați. Într'un elan de însuflețire și bucurie, cei prezenți îl aclamă cu cuvintele: **Să trăiască protopopul nostru!**

Apoi mandatarul consistorial îi predă noului protopop o epistolă sigilată, sosită dela I. P. Sa d. episcop *Ioan I. Papp*, cu ordinul ca imediat să fie deschisă și cetită..

I. P. Sa d. episcop, prin tactica Sa înțeleaptă prin epistola amintită nu numai că a făcut fiilor Săi sufletești o surprisă plăcută, ci prin executarea ordinelor din epistolă a ridicat mult și însemnătatea serbării de azi: P. Sa a distins cu brâu roșu pe părintele *Dimitrie Muscan*. Părintelui *Muscan* i s'au făcut ovații însuflețite.

După terminarea sftii liturgii, preoții, învățătorii și intelectualii din Chișineu s'au prezentat în corpore noului protopop. În numele tuturor părintele *Muscan* îl asigură de întreg sprijinul, iar apoi noul protopop le mulțumește tuturor pentru această frumoasă manifestare de alipire.

Max Schorch et Co
fabrică de electromotoare și mașini dinamice RHEYDT.

Execută: electromotoare speciale pentru țesut și împletit și pentru industria ferului, metalului și lemnului, mașini dinamice, transformatoare, instalațiuni pentru putere mare electrică etc. **Reprezentanți pentru Ungaria:**

BENE și WEIN

ingineri mecanici diplomați. Birou tehnic:
BUDAPESTA, IV., Harisbazar 2. sz.
Plănuesc și execută totfelul de instalări pentru transmiterea de putere. (E 368—26)

În ospătăria „Coroana” din Chişineu a avut apoi loc un frumos banchet la care s'au rostit mai multe toasturi pentru P. S. episcopul diecezan.

Dumnezeu să-i ajute noului protopop al tracului Chişineu, să poată îndeplini greaua misiune întru lauda lui Dumnezeu şi folosul credincioşilor de sub păstorirea d-sale. db.

Adjutantul dlui gen. Averescu decorat. Din Viena primim ştirea, că d. locotenent Milcovean, adjutantul dlui general Averescu, care a făcut parte din misiune, a fost decorat cu ordinul Francisc Iosif, în gradul de cavalier.

Soarta seminaristilor români excluşi. „Adevărul” primeşte din Budapesta ştirea că elevii seminaristi, excluşi anul trecut din seminarul dela Oradea-mare şi cari n'au mai fost primiţi anul acesta în seminar, au cerut înscrierea, după sfatul episcopului din Gherla, la seminarul ruten greco-catolic din Ungvar. Ei au fost primiţi sub condiţiunea ca să se ţie departe de orice mişcare politică şi să respecte sentimentele patriotice ale colegilor lor.

Aviaţiunea militară franceză. Ziarele germane anunţă, nu fără oarecare durere, că în Franţa se vor construi în anul 1913, patru dirijabile militare, a câte 15,000 m. c., fiecare având câte trei nacele. Dirijabilele acestea vor putea atinge o viteză de 70 km. pe oră. Dirijabilele franceze nu vor fi construite după sistemul dirijabilelor Zeppelin. Ele vor fi prevăzute pe punctul lor cel mai înalt cu un post de supraveghere bine înarmat. Pentru construirea acestor dirijabile se va întrebuiţa suma de 5 milioane de franci înscrisă în bugetul pe 1912 în acest scop.

Un nemeş maghiar incvizitor. „Gazeta Transilvaniei” aduce după ziarul maghiar braşovean „Brassói Lapok” ştirea despre o îngrozitoare tortură, căreia a fost expus un Român cu numele Ignat Tănase de un magnat ungar din Cluj, al cărui nume nu ni-se dă. Ziarul maghiar reproduce arătarea lui Ignat Tănase în contra magnatului ungar în următoarele: În ziua de 19 Iulie s'a prezentat pe proprietatea mea din hotarul Isztoina proprietarul N. însoţit de pădurarul Boldizsár Pista şi punându-mi sulita puştei la gât m'a dus în castelul său din M-i. În drum spre castel m'a bătut, m'a lovit cu picioarele şi m'a ameninţat, că mă va străpunge, dacă voi cuteza să mă uit în dreapta sau stânga.— A-juns la castelul din M-i m'a dus într'o cămară a încuiat uşa după mine, m'a desbrăcat în pielea goală — mi-a dat în mână o lumânare aprinsă şi mi-a pus întrebări. După fiecare răspuns al meu m'a jurat. După aceia mi-a legat de gât o funia şi m'a atârnat de ogrindă. Apoi lăsându-mă cu capul în jos, m'a legat de picioare. M'a lovit de 50 ori peste faţă şi atât m'a îmbrâncit, până ce sângele mi-a acoperit întreg trupul. După ce şi-a satisfăcut pofta, m'a dimis. În munca aceasta i-a stat întru ajutor cocişul-ţigan. De faţă a fost pădurarul Boldizsár Pista, care a văzut dela început până la sfârşit toate chinurile. Ignat Tănase, locuitor în Isztoina.

O groaznică catastrofă pe apă. Ziarului „Berliner Tageblatt” i se telegrafiază din Petersburg că pe fluviul Dwina s'a petrecut o groaznică catastrofă. „Oborevka” care avea 120 de pasageri s'a ciocnit cu un vas de transport. Vaporul „Oborevka” grav avariat s'a scufundat în 7 minute după ce s'a întâmplat ciocnirea. Vina catastrofei cade asupra căpitanului vaporului care era beat în momentul când se apropia de vasul de transport. 40 de pasageri s'au înecat, 8 pasageri au fost călcaţi în picioare şi răniţi mortal, în panica ce a cuprins pe pasagerii vasului; 7 pasageri au încercat să se salveze înotând spre ţărm dar şi ei au căzut prada valurilor. 15 pasageri au dispărut; se crede că şi ei şi-au găsit moartea în valuri așa

că numărul victimelor se urcă la 70. În momentul ciocnirii pasagerii erau şi ei în mare parte beţi, ca şi căpitanul vaporului.

Caz de moarte. În 28 Sept. n. a repausat *Alexandru Ciura*, sef de birou în pensiune dela tribunalul din Sighetul Marmaţiei în anul al 68-lea a vieţii şi 25 al fericitei sale căsătorii. În-mormântarea s'a făcut în 30 Septemvrie st. n. la orele 3 p. m. după ritul rom. gr. cat. la casa mortuală strada Thököli Nr. 14.

Crima unui soldat. În fortăreaţa Choiseul, în Franţa, un soldat a făptuit un atentat sângeros. Un rezervist din regimentul de artilerie a fost pedepsit pentru neglijenţă, la 24 ore arest de cameră. Când ceilalţi rezervişti părăsiră cazarma, el vru să-i însotească. La poarta cazarmei fu, însă, oprit de sentinelă. Infuriat de aceasta, el pune mâna pe o armă răzimată de zid şi împuşcă pe şeful postului precum şi pe un alt soldat. Numai cu mare greu el putu fi domolit de soldaţii din gardă.

Groaznică nenorocire pe Dunăre. Din Galaţi ne vine ştirea, că o teribilă nenorocire s'a întâmplat ieri noapte pe Dunăre, în apropierea oraşului Hârsova. Un monitor românesc s'a ciocnit din cauza întunerecului de nepătruns, cu vaporul Széchenyi al Soc. fluviale ungare. Ciocnirea a fost atât de vehementă, încât în momentul următor monitorul, pe care se aflau mai mulţi soldaţi români, s'a cufundat. Abia câţiva dintre soldaţii cari se aflau pe monitor, au putut scăpa cu viaţa. Ceilalţi s'au înecat în valurile Dunării. — Pe mâne aşteptăm amănunte complete.

Accident mortal pe un câmp de aviaţie. O mare nenorocire s'a produs în Ansig cu prilejul sborului aviatorului Hillner. Din cauza unui defect al motorului, aviatorul, după ce efectuase un sbor de o oră şi jumătate, se văzu silit să descindă. Aeroplanul lovi mortal pe un consilier comunal şi pe soţia acestuia. Nenorocitele victime au fost prevenite de pericol, dar au refuzat să-şi părăsească locurile.

Crima unui procuror. Otokar Blasmer, substituit de prim-procuror în München, care suferea de mai multă vreme de o boală de nervi, a tăiat într'un acces de alienaţie mentală, beregata unuia din copiii săi. La ţipetele celuilalt copil al lui Blasmer, servitorii alergară în ajutor şi salvară copilul, iar nenorocitul părinte fu transpotat la un ospiciu.

Epilogul scandalului din camera prusacă. În primăvara anului acesta deputaţii socialişti Borchardt şi Leinert au fost excluşi din şedinţa camerei prusace cu ajutorul poliţistilor. Amândoi deputaţii s'au opus forţei şi de aceea au fost daţi judecăţii pentru nesupunere şi dezordine. Ei au fost condamnaţi: Borchardt la 100 mărci amendă şi 10 zile închisoare; Leinert la 50 mărci amendă şi 5 zile închisoare.

Deia Bucureşti la Paris în 45 de zile. Citim în „Excelsior”: Un Român, Ioan Marinescu, a sosit la Paris, venind din Bucureşti pe jos. Tănărul călător, care a străbătut Ungaria, Austria, Germania şi a intrat în Franţa prin Avricourt, a făcut drumul acesta în 45 de zile. Deci, a umblat în mijlociu 60 de kilometri pe zi.

O delegaţiune impunătoare. Membrii Reuniunii învăţătorilor bănăţeni” cu sediul în Timişoara, în număr de 80 au venit la Arad sub conducerea preşedintelui Iuliu Vuia pentru a lua parte la adunarea reuniunii şi la desvălirea monumetului T. Ceontea.

După amiazi delegaţii, în frunte cu preşedintele, dl I. Vuia s'au prezentat la Prea S. Sa dl episcopul I. Papp, pentru a expune Prea S. Sale unele rugăminti şi dorinţe şi pentru a depune sentimentele lor de fească stimă; asemenea şi la distinsul profesor Dr. Petru Pipos,

arătându-i sentimentele lor de dragoste şi iubire.

General rus dat judecăţii pentru hoţii. Din Petersburg se anunţă: În procesul contra generalului Uchats care a fost dat judecăţii pentru grave defraudări s'a dovedit că generalul delapidase în doi ani suma de 2 milioane de ruble. El cumpăraseră mii de cai bătrâni cu preţurile cele mai scăzute şi îi trecea în registre cu preţurile cele mai urcate. Generalul ducea o viaţă foarte luxoasă şi coruptă. Avea câteva metrese între cari şi o tinără chineză. Înaintea justiţiei generalul s'a prezentat în uniformă de mare tinută şi cu numeroase decoraţiuni pe piept.

Erupţiunile vulcanului Stromboli. Directorul observatorului din Etna anunţă că lava care ţişneşte din Stromboli a acoperit cu desăvârşire satul San Vincento. Deaşiunile acoperite cu vîi au fost şi ele pustiite de lavă.

Marconi victima unui accident. Săptămâna trecută pe când Guglielmo Marconi trece cu automobilul în dreptul comunei Borgheto cu doamna Marconi, mergând spre Genua, s'a ciocnit cu un alt automobil şi a fost rănit la ochiul drept având şi mici contuziuni pe corp. Marconi a fost transportat cu un automobil al comandamentului marinei la spitalul maritim unde i s'au dat primele îngrijiri. Doamna Marconi n'a fost de fel rănită.

Starea lui Marconi s'a îmbunătăţit. Medicii declară că vor putea salva ochiul rănit. Ceilalţi răniţi merg deasemenea spre bine.

Ciocnirea de trenuri din Bulgaria. Din Sofia vine ştirea, că pe linia centrală, lângă gara Lacatnic, s'a petrecut o groaznică ciocnire între un tren de marfă şi alt tren de pasageri. Şapte vagoane de pasageri şi vagonul de dormit, precum şi ambele maşini, au fost complet sfărâmate. Sunt un mort şi opt răniţi. Ciocnirea a avut loc la o depărtare de vre-o zece metri de prăpastia care e lângă această gară şi dacă ciocnirea se producea acolo, ambele trenuri s'ar fi prăbuşit în adâncime, ceace ar fi produs un adevărat dezastru.

Dezastrul taifunului în Japonia. Din Tokio vine ştirea, că taifunul ce băntuie de două zile a pricinuit mari stricăciuni, mai ales pe coasta de est. Crucişătorul francez „Dupleix” s'a împotmolit în apropiere de Yokohama. Un vapor japonez de pasageri s'a scufundat la Simonosaki. Până acum nu se cunoaşte numărul victimelor. Mai multe vase japoneze de război au fost avariate. Câteva torpiloare s'au scufundat. Capitala Tokio este întreruptă cu restul lumii de două zile stricăndu-se căile de comunicaţiune.

Congresul pelagologilor ţinut la Bergamo. În cursul săptămânei trecute, a avut loc în Bergamo (Italia) un congres internaţional al medicilor cari se ocupă foarte de aproape cu studiarea pelagrei şi cu mijloacele cari trebuiesc luate pentru combaterea acestei boale. La acest congres a luat parte şi d. profesor Dr. Babeş, directorul institutului de bacteriologie din Bucureşti, care a făcut numeroase studii în ce priveşte combaterea pelagrei, şi care a fost invitat în mod special de medicii italieni cari au organizat acest congres. Medici congresişti, în discuţiile şi comunicările făcute au relevat măsurile sanitare luate de statul italian pentru combaterea pelagrei şi au insistat în mod deosebit asupra legii contra pelagrei. Din acea lege medicii congresişti au vorbit cu insistenţă de asociaţiile Aărăneşti pentru ajutorarea pelagrosilor, de înfiinţarea de bucătării şi brutării cu şi de importanţa înfiinţării şcoalelor menajere. Datorită măsurilor legii contra pelagrei, numărul pelagrosilor în Italia a scăzut în ultimii 10 ani dela 140,000 la 30,000.

Mai mulţi medici congresişti, în comunică-

ELEVATOARE

Afară de cartel.

PENTRU ORICE TREBUIŢE ŞI EXPLOATARE.

Fabrică principală:
Hamburg.

MERTENS JÁNOS

BUDAPEST VII. bulev. József 30-32.

Telefon. 142—49. Telefon. 142—49.

rile lor au făcut constatarea că legea italiană contra pelagrei e foarte bună, au susținut însă, și au căutat să demonstreze în mod științific că pelagra nu s'ar datora numai porumbului stricat, ci și celui sănătos. Medicii pelagrologi, cari au susținut această ultimă părere au spus că pelagra se datorează unui microb special sau influenței razei solare.

D. profesor Dr. V. Babeș luând ruvântul, asupra acestei ultime chestiuni, printr'o serie de dovezi științifice și experimentale a arătat că părerea medicilor cari susțin că pelagra se datorește unui microb special sau razei solare, e falsă și puțin întemeiată prin exemplele citate pentru susținerea acestei teorii. D-sa a demonstrat în mod științific și a dovedit că pelagra se datorește alimentării cu porumb stricat, și a dus elogii legiuitorilor italieni, cari au făcut legea pentru combaterea pelagrei. În partea ultimă a comunicării sale d. profesor Dr. Babeș a spus următoarele:

Legea actuală italiană reprezintă cea mai singură și cea mai puternică armată contra pelagrei. Efectul strălucit al acestei legi este cea mai bună probă, că pelagra este în raport de cauză în efect în consumațiunea porumbului stricat. D-sa a propus apoi ca o comisie internațională de pelagrologi, să studieze cauzele cari produc pelagra.

Această propunere fiind pusă la vot, congresul a primit-o cu umânitate și a adus mulțumiri dlui profesor Dr. V. Babeș pentru comunicarea făcută.

Groznică nenorocire din Iași. Jalea a pătruns fără de veste în casa dlui Neculae Duduica, comerciant din strada Anastasie Pană.

D. Duduica se afla în etajul de sus al caselor sale, lângă soția-i bolnavă, care sosise Sâmbătă dela sanatoriu. Intr'o odăiță din fundul curții se aflau cei doi copii ai săi: dra Camilia Duduica, în vârstă de 14 ani care lucra la o mașină de cusut și frățiorul ei, Nicolae Duduica în vârstă de 11 ani, care se juca cu o pușcă de vânatoare, ce fusese adusă dela vie și de care nimeni nu știa că este încărcată. La un moment dat, pușca s'a descărcat și glonteile a lovit în tâmplă pe nenorocita copilă, care căzu jos scaldată într'un lac de sânge. Creerul nefericitei victime au fost împrăștiat pe pardoseală și pe pereți. Spectacolul era înfiorător. Durerea părinților e de nedescris. Băiatul se află de asemenea într'o surescitare grozavă. În oraș această nenorocire a produs o impresie dureroasă.

Revărsarea Dunărei în județul Dolj. De Sâmbătă ploaia s'a mai temperat și în Oltenia. Din cauza apei abundente care a căzut în timpul din urmă, Dunărea s'a revărsat Sâmbătă noaptea în dreptul comunei Nedeia, amenințând să înece satul. Balta și părțile mlăștinoase din jurul acestei comune s'au umplut cu apă, revărsându-se pe câmp pe o distanță de doi kilometri. Jiul și afluenții săi: Amaradia și Tesluiul, au venit mari inundând holdele de pe marginele malurilor. D. prefect al județului Dolj a dat ordine tuturor administrațiilor de plasă să a măsură ca să se preîntâmpine nenorocirile posibile. Comunicarea telefonică este în mare parte întreruptă.

Un aviator român în America. Ziarele românești „Românul” și „Glasul Vremii” din America, scriu despre un sbor strălucit al aviatorului român *Alexandru Copcea*. Sborul a fost executat în Chicago III în ziua de 10 Septembrie în fața unui numeros public românesc și străin. Au asistat de asemenea mai mulți aviatori americani cari au rămas complet satisfăcuți de reușita acestui sbor. *Alexandru Copcea*, e român transilvănean, din Comuna-de-sus, comitatul Făgărașului și a lucrat vreme îndelungată la aparatul cu care a reușit succesul de care ne ocupăm. E al doilea aviator român care s'a ridicat în aer cu aparatul propriu, iar faptul că a îndrăznit să-și facă cele dintâi încercări în America — unde frații Wright realizează sboruri cu mult înaintea lui Blériot — e o garanție a succeselor sale viitoare și o mândrie pentru noi.

x *Irma Lichtig*, proprietara salonului de pălării de modă din str. Weitzer János Nr. 5, aduce la cunoștința on. dame, că s'a rentors din străinătate, unde a făcut cumpărări pentru salonul ei-sale. (Li 497).

x În sfârșit nu mai pricinuieste multă bătaie de cap că de unde se poate cumpăra mai ieftin obiecte de sticlă, porțelan și obiecte de decor, deoarece atât acestea cât și cadouri ocazionale precum și candelabre pentru lumină electrică se pot cumpăra mai ieftin în prăvălia specială de sticlării a lui *Fischer Mór, Arad, bulev. Andrassy nr. 20*. Asortiment bogat de cadre ieftine. Telefon nr. 568.

PAGINI RASLEȚE.

Samson.

(Judecătorii 13—16).

Trăia în zilele coloniale ale lui Israil, când nu se pomenea de regi și fiecare lucra de capul său. Părinții săi erau bătrâni, când s'a născut, și a fost anunțat de soli îngerești, și din pântecul mamei sale fusese destinat pentru Dumnezeu. Mama lui era conjurată să nu bea beutură din rodul viței și să postească. Pruncul avea să poarte părul capului netăiat, drept semn că e închinat lui Dumnezeu.

Din tinerețe era de o putere fizică extraordinară. În mai multe aventuri ale vieții se pomeneste de tăria lui.

Mai întâi îl întâlnim în drum spre Tamnata mergând cu părinții să-i ia de soție o filisteană. Un puic de leu le eși în cale și Samson îi sfarmă oasele ca unui mel. Părinții săi sunt supărați pentru hotărârea lui de a se căsători cu o fată din neam străin. Calcă însă legea în picioare, nesocotește protestările părinților și merge la Tamnata, ca să-și îplinească misiunea dela Dumnezeu de a zdrobi neamul său de străinii Filistenii. Ospățul lor ținu 7 zile, în care prilej puse mesenilor o gâcitoare, conjurându-i că de o vor deslega le va da 30 de rânduri de îmbrăcăminte, iar de nu ei să-i dea lui. Gâcitoarea nu o putură deslega câteva zile. Oaspeții îngrijați stăruiră la mireasă să-i descopere ei înțelesul gâcitoarei. Șireata îl spuse apoi mesenilor și Samson trebuia să dea cele 30 de rânduri de haine. El făcu o localitate filisteană și îplinește făgăduința.

Filisteană cochetă se mărită însă după unul din oaspeți, prețin al ei și-l părăsește. Drept răzbunare asupra Filistenilor stringe 300 de vulpi le aprinde cozile și le sloboade între holdele de grâne ale dușmanilor, cari toate se fac scrum și viile și maslinii. Filistenii pedepsiră pe socrul înșelător și pe soția necredincioasă cu moarte, pentru care faptă Samson găsi nou prilej a se repezi asupra lor și a-i măcelări.

Frații săi Israilteni se îngroziră de faptele lui și 3000 de inși îl aflară în singurătate, l'au legat cu funii groase și l'au predat dușmanilor.

Fiind în mâinile lor Samson se smânci și rupse frâghiile și cu o falcă lăpădată de azin omori 1000 de Filistenii, iar ceilalți s'au refugiat de frică. Samson a mulțumit lui Dumnezeu că nu l'a lăsat să-l omoare neamul cel străin.

După 20 de ani el cade în mreșile Delilei, o curtesană filisteană, care i-se lungea în toate chipurile numai să-i descopere secretul tăriei lui extraordinare. De trei ori o amăgi Samson cu secretul deși află gândul vicelan al Delilei, căreia i se făgădui un dar dela fiecare boer de o mie și o sută de arginți.

A patra oară îi spuse secretul tăriei, se culcă și când s'a deșteptat pletele sale erau tăiate, puterea îl părăsi și dușmanii lui puseră mâna pe el, îi scoaseră ochii și-l aruncară în temniță în Gaza, unde-i deteră să lucreze cu răznița. În temniță încetul pe încetul îi crescură pletele, până ce fruntașii Filistenilor se strânsură într'o zi să serbeze înghințierea lui Samson, dușmanul lor de moarte. Serbarea era împreună cu jertfă zeului Dagon, în templul căruia prăznuitorii încinșură o strașnică veselie. În vremea veseliei doriră Filistenii să vază pe Samson cel orb jucând înaintea lor. L'au ridicat din temniță și l'au adus de față batjocurindu-l în tot chipul.

Un copil îl ținea de mână. Pe acesta îl rugă Samson să-l lase să pipăie stâlpii, cari întăreau casa. Și copilul îi împlini voia. În casă era strânsă toată pătura aleasă a Filistenilor și în pod ca la trei mii de oameni și de femei priveau cum îl batjocurea pe Samson.

El însă rugă pe Dumnezeu să-și întoarcă puterile de odată ca să-și plătească lumina perdută a celor doi ochi ai săi.

Incordându-și puterile prăvălește stâlpii și pier toți prăznuitorii cu Samson dimpneuă.

Acest atlet israelitean se asemănă cu Hercules al Grecilor. Ambii sunt oameni de o putere extraordinară, ambiiucid câte un leu, pe ambii îi răpun femeii înșelătoare.

Unul cade rob Filistenilor — dărâmă templul lui Dagon și piere împreună cu Filistenii, — celălalt rob în Egipt, ajunge până a fi jertfit lui Jupiter, când în clipa din urmă frânge legăturile de pe dânsul, ucide pe preoți și împrăștie adunarea. Lectia lor e: cu singura tărie musculară fără cea morală eroul nu e deplin și cel ce nu are control propriu nu poate deveni mântuitorul sau conducătorul adevărat al unui popor. Pictori celebri l'au înfățișat pe pânzele lor.

Tr. Scorobetu.

ECONOMIE.

Creditul nostru.

Dr. Pompil Cioban: *Creditul nostru*. (Arad, Tipografia „Concordia”, 1912, 75 pagini în 8°).

Avem o pleiadă de адвоаți, cărora li-s'a adus învinuirea că lucrează prea puțin pentru deșteptarea poporului nostru, pentru binele public. Invinuirea numai în parte este îndreptătită. Sunt unii, a căror activitate e îndreptată numai spre buzunarul lor și al străinilor*). Dar nici o pădure fără uscături. Cei mai mulți lucrează mult și bine, deși lucrarea lor se sfarmă, se risipește în vârtejul vieții zilnice, fără să poată îmbrăca forma de trănicie problematică a unor șire scrise la gazetă, ori forma neperitoare a unor lucrări sociologice-literare.

Dar nădăjdum că va veni și timpul acestora. Un Dr. Onișor, Dr. Valer și Dionisie Moldovanu, Paul Rotariu, Dr. Casiu și Iuliu Maniu, Dr. Vlad și alții sunt nu numai învârtitori de paragrafi, ci și de condei. Va veni timpul când advocații cei bine situați materialmente, se vor dedica, măcar în vrâstă înaintată, chestiilor sociologice, dându-ne românește scrierile principalilor sociologi francezi, nemți, englezi.

*

Deocamdată scrierea dlui Cioban e cea dintâi scriere special economică din partea unui advocat român dela noi.

Cuprinde următoarele capitole: Referințele economice ale poporului român până la inactivarea „Albinei”. — Principiile lui Hermann Schultze ca reforme în viața noastră economică. — Creditele țărânilor la noi și în alte țări agricole. — Creditul productelor agricole. — Crearea creditului agricol pe seama țărânilor cu ajutorul tovarășilor.

Stările până la „Albina”.

Referințele economice ale poporului român până la „Albina” nu sunt de invidiat. Dl Cioban le schițează în capitolul prim. Evident, că cele de credit erau uzurare. Orice progres cu privire la creditul ipotecar se constată numai după înființarea cărților funduare.

Primul pas spre acest scop este articolul 170 al legii din 1723 care ordona ca pe viitor toate datoriile și obligamentele contractuale să fie întabulate acolo, unde există posesiune ipotecară, iar dreptul de proprietate să fie pe deplin respectat.

Iosif II având în vedere interesele proprietarilor de pământ edă în 1785 ordinul de sub Nr. 15246, prin care se decretează înființarea cărților funduare pe întreg teritoriul Ungariei. Până la acest ordin erau introduse numai pe teritoriul orașelor privilegiate și pe cel locuit de Sași.

*) Înțeleg lucrul așa, că gologanul îl câștigă din serparul țaranului, dar la rândul lor: hainele, din cap până în tâlpi, le cunșură dela meseriași și negustori străini: articole de consum pentru casă — dela străini: obiectele de lux — dela străini: cărți, reviste și ziare — deja străini: distracție, băi la străini... Ba și eu însuratul se învârt tot la străini ca și cum în tot cuprinsul țării nu ar afla fete potrivite de român.

Articolul de lege XXI din 1840 decretaza intabularea oricărei pretensiuni reale pentru asigurarea dreptului de prioritate. Constrânge o-rașele libere regești să alătore coalele de sarmeni (coalele „C” cum am zice) la coalele parcelor de pământ și să le unifice, iar unde astfel de carte principală nu ar exista, fixează un termen de 2 ani pentru alcătuirea ei. Dispune mai departe, ca totdeauna când cineva ar cumpăra o moșie cumpărătorul să nu plătească nimic vânzătorului din prețul de cumpărare, până când pretensiunea intabulată nu e achitată ori asigurată. La din contră, cumpărătorul rămâne responsabil cu toată despăgubirea față de creditor.

Dispozițiile acestea se refereau în întregime la moșiile țărănești, iar la ale nobililor numai cu unele restricțiuni. Cuprindeau condițiile principale pentru un credit ipotecar, iar țărănimii îi deschidea ușa institutelor de bani, făcându-i posibilă votarea împrumuturilor.

Neajunsul principal era, că institute de bani se aflau puține în toată țara. Era în capitală „Pesti hazai első takarékpénztár”, în Brașov „Kronstädter Allgemeine Sparkassa”; mai erau institute în Arad, Sibiu, Timișoara, și cam atâtea. Împrumuturile țărănești se acordau numai până la $\frac{1}{4}$ din valoarea pământului, ce posedau și de regulă pe 6 ani. În anul al doilea $\frac{1}{10}$ din capital. În al 3-lea, 4-lea și 5-lea câte 2 zecimi, iar în al 6-lea întreg restul de 3 zecimi. Interesele se plăteau de 2 ori pe an.

În anii vijelioși 1848-9 ștergându-se iobăgia și proclamându-se libertatea individuală, clasele privilegiate simțesc greutatea dărilor și a tuturor contribuțiilor publice. Ungurii stăruesc deci din răspuțeri pentru întemeierea creditului ipotecar, întru ajutorarea marilor proprietari de pământ. Astfel, prin concesiunea împăratească din 20 August 1862 se înființează în conformitate cu dispozițiile articolului XXI: 1848: „Magyar földhitelintézet”.

În 1849 s'au început lucrările pentru regularea cărților funduare cu privire la moșiile țărănești, iar în 1853 pentru cele ale nobilimei. În 1860 s'au predat gata oficiilor competente.

Cam acesta e înțelesul capitolului întâi (pagina 5—21).

Gav. Todica.

Banca „Concordia” din Lugos, despre care unele ziare maghiare din capitală au vestit, că este românească, a hotărât lichidarea. Capitalul social de K 500.000, în care durere, sunt și bani românești, este pierdut în întregime; societatea a mai pierdut afară de aceasta în diferite între-

prinderi industriale ale sale (circa K 600.000. Pierderea totală este deci de peste K1.100.000. Deponenții mai mici au prospecte să-și primească banii, cei mai mari probabil circa 70%.

Situația financiară. Situația pieței internaționale de bani arată dela ultimul nostru raport încoace în general o mică îmbunătățire. Urcarea etalonului oficial așteptată în Berlin, deocamdată nu este actuală, îmbunătățindu-se și situația Băncii imperiale germane. Discountul privat a rămas deocamdată încă neschimbat cu $4\frac{1}{2}\%$, iar banii pro ultimo au cotat $6\frac{1}{4}\%$.

În London și Paris situația este neschimbată, discountul privat cotează în London $3\frac{1}{10}\%$, iar în Paris 3% .

În piața internă încă se simte o mică ameliorare a situației încordate de până acum. Înaintările la Banca Austro-Ungară s'au mai împuținat și de o urcare a etalonului oficial în timp apropiat nu este temere. Urcarea și dealtecum ar fi urmat numai, dacă Banca imp. germană și-ar fi urcat etalonul cu 1% întreg la 5 jum. %.

Discountul privat a cotat pentru cambii de prima bonitate vieneză $4\frac{1}{2}\%$, pentru cambii de aceeași bonitate budapestane $5\frac{1}{10}\%$, băncii mijlocii și escontori privați $5\frac{1}{2}\%$ și cambii de portofoliu comerciale dela $6\frac{1}{2}\%$ în sus. -- „Rev. Ec.”

Bibliografie

A apărut:

„Ramuri” (revistă) Anul VII, Nr. 13, cu următorul sumar: C. S. Făgețel: Agonia criticii? M. Săulescu: Civilizația (poezie). I. Chiru-Nanov: Răduțu. V. Stoica: Catren (poezie). I. N. Pârvolescu: Mi-e dor (poezie). V. Stoica: Studenții români din Ardeal. I. Stătescu-Naia: Stânca (poezie). E. Decusară: Prima clientă. I. M. Marinescu: Destăinuire (poezie). Gronica: C. S. F. Bibliografii.

„Săptămâna politică și literară”, anul II, Nr. 40, cu următorul sumar: Petre V. Haneș: Spiritul militar, cel de jertfă, muncă și ordine. (Fragment dintr'o conferință). George V. Haneș: Cariera militară. Virgil Gabrielescu: Reforma morală a administrației noastre. Virgil

N. Duiculescu: De departe... (Versuri). Const. T. Stoica: Mitice (versuri). Polemici: Al. Vintilescu: De ce s'a pierdut credința? Pagini alese: C. C. Arion: Profesorii și universitatea. P. P. Carp: Centralizare și descentralizare.

În zilele acestea a apărut în editura librăriei Ciurcu din Brașov ediția a treia, prelucrată și augmentată, a cărții de specialitate: „Correspondența comercială, cu explicarea termenilor comerciali”, de I. C. Panțu, profesor la școala superioară de comerț din Brașov, format 8^m mare I—XVI + 340 de pagini. Prețul 3.50 coroane.

Această carte cuprinde teoria corespondenței comerciale și 474 de modele de scrisori comerciale, atât în afaceri de mărfuri cât și de bancă, adunate din practică. De mare importanță și de un folos neprețuit este terminologia comercială în care se dau explicații pe scurt, asupra diferiților termeni din variatele afaceri comerciale. Sunt cu totul peste 800 de termeni explicați pe trei coli de tipar, format de lexicon. -- Recomandăm această carte folositoare tuturor comercianților, contabililor și funcționarilor de bancă, membrilor din direcțiunea băncilor precum și preoților și învățătorilor, cari au interes de a se informa temeinic în diversele afaceri comerciale.

POSTA ADMINISTRATIEI.

Pavel Ivan, Vârșet. Am primit 14 cor. abonament până la finea anului 1912.

Ioan Popescu, Pecica. Am primit 7 cor. abonament până la 30 Sept. 1912.

Ioan Shitea, Săliște. Am primit 7 cor. abonament până la 30 Sept. 1912.

Emil Perseca, Oravița. Mai 3 cor. aveți de plătit în abonament pe 1912.

Gheorghe Pârnu, Chevereșul-mare. Mai 6 cor. aveți de plătit pe 1912.

Carol Henzel, Roșia. Am primit 7 cor. abonament până la finea anului curent.

Mihail Costescu, Ieșelnița. Am primit 14 cor. abonament până la finea anului 1912.

Petru Medesau, F. Bator. Mai cu 20 cor.

Ida Dr. Ilea, Cluj. Am primit 42 cor. abonament până la 1 Iulie 1912.

Dr. Andrei Macavei, Gherla. Am primit 14 cor. abonament pe sem. II. 1912.

Alexandru Iosif Iny., Apoldul-mic. Am primit 14 cor. abonament până la 1 Oct. a. c. Mai 7 cor. aveți de plătit pe 1912.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

ROMÂNUL ZIARULUI „ROMÂNUL”

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

(149)

— Urmare —

Unul din acești doi prieteni Fedor Fedorovici Senitsyne, șeful unuia din secțiunile cari își aveau birourile repartizate într'o succesiune de saloane, începuse să-i displică; îi găsi defecte fără număr; îi păru că Lenitsyne era numai zahar înaintea superiorilor, și numai oțet de îndată ce un inferior avea să se apropie de dânsul; că după exemplul tuturor falsilor mari plini de mieime, el nu avea la stomach pe acei cari, la serbări solenne, nu se arăta la ușa lui ca să-l felicite; ține seamă de numele cari lipseau de pe foaia depusă în zilele acestea în tindă sub ochiul elvețianului, și pe care subalternii erau datori să se înscrie; și Andrei Ivanovici ajunse să simtă pentru aceasta, de ajuns să-l vadă trecând ori să-i audă glasul, o cutremurare nervoasă; și nu se știe ce geniu rău îl împingea să supere, să braveze la o

bună ocazie pe superiorul său. El pândea ocazia; ea se oferi, el o prinse cu ardoare și cu grabă; grăi lui Fedor Fedorovici în niște termeni de o așa dură digestiune pentru ureche, încât autoritatea prescripse delieventului ori să ecară seuse în fața birourilor superiorului său, ori să-și dea demisia. Unchiul Excelență, înspăimântat cu totul, alergă la locuința lui spre a încerca de a hotărî pe nepotul său la pocăință:

„Pentru numele lui Dumnezeu! Andrei Ivanovici, îi zise el, te gândești tu bine la ceea ce faci? Să părăsești într'un chip atât de urât o carieră destul de bine începută, și asta pentru ce? pentru un șef, ale cărui aere și ton nu sunt pe gustul tău! Ei! seumpul meu amice, dacă cineva ar fi așa de nebun să se nite la lucrurile aceste, n'ar rămânea un an în serviciu nicăeri. Haide, puțin bun simț și mai puțin orgoliu, te rog; sper că ai să mergi la el ca să-i exprimi supunerea ta.

— Nu-i de asta vorba, unchiul meu, zise Andrei Ivanovici. Nimic nu mi-ar fi mai ușor decât să merg să-mi cer seuze, chiar și în fața birourilor. Sunt cu totul greșit: el e superiorul meu, și nu trebuia să-i vorbesc cum am făcut. Dar iată despre ce-i vorba: eu am o altă datorie care mă cere; am o datorie morală: averea mea prost administrată, regizorul meu e un mare ticălos. Statul

pierde prea puțin, dacă, în locul meu un altul ocupă scaunul meu în birourile acestea în cari m'ar mai ține încă multă vreme să fac copii și ciome; dar statul ar suferi o pierdere reală dacă trei sute de indivizi sunt în neputință de a-și plăti birul. Nu crezi d-ta cu mine că un stăpân de proprietăți rurale care nu-i oricum un simplu boeruaș de câmp, este un membru util al societății țării sale, și că aduce serviciu statului? Da, te întreb, dacă mă retrag acasă la mine, hotărât să îmi iau grija de a conserva și de a face să prospereze sutele de familii creștine cari sunt sub supunerea mea, și dacă pot să prezint statului pe care îți pare că-l părăsese, trei sute de supuși capi de familie, înstăriți, curați, și ciopliți pentru supunere, întru cât va fi mai folositor serviciul meu, mai puțin laudabil decât acela al... al unui șef de secție, al unui Lenitsyne, spre pildă?”

Excelența rămase cu gura foarte mare căscată de mirare; nu se aștepta de fel la un asemenea potop de vorbe. După o clipă de reflecție, el zise: „Foarte bine, dar... n'ai să mergi totuși să te închizi în pădure?”

(Va urma).

MANDAT.

Aceluia care cu prilejul cumpărării nou-tăților de toamnă și iarnă prezintă acest cupon, i-se va acorda 5% rabat din prețurile noastre solide fixate.

Dantele, cordele, catifele, decoruri pentru haine, mă-tășuri, ciorapi, mănuși și orice accesorii de croitorie

se capătă la

CI 132—100

Filiala din Arad a magazinului de dantele din Budapesta Bulev. Andrásynr. 20.

— palatul Fischer Eliz —

un candidat de avocat

cu praxă află aplicare în cancelaria subscrisului
dela 1 Octombrie 1912.

Bo 395—3

Dr. Victor Bontescu
advocat Hâtszeg.

Un notar diplomat

află aplicare momentană ca viconotar pe timp
de un an eventual cu viitor în cancelaria not.
cere. Valeriu Pop, Szecsel (Szeben m.)
(Po 457—2)

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicare momentană în cancelaria
subscrisului

(P. 337)

Dr. Iustin Petruțiu, adv.
Chisineu (Kisjenő).

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum
și hârtie și revizite de scris se capătă cu pre-
țuri ieftine la librăria **Pichler Sándor**, Arad,
Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1.
(Pi 307—100)

Caut

un candidat de avocat

Ge 442—5

Dr. Gheorghe Gârda,
advocat, Făget.

PORUMB

vechiu de prima
calitate de vânzare

R. Löbl, Turnu-Măgurele
(România)

Lo 456—2

De vânzare.

Casă cu licență, boltă și trafică, într'un
sat cu drum de țară și gară în loc, 6 Km.
depărtare de la Timișoara se vinde din cauză
familiară. Casa e fără nici o datorie și se
poate cumpăra cu 6000 Coroane. Ofertele să se
trimită sub deviza „PRACTIC”, Temesvár,
föpostarestante. (Di 455—1)

Un candidat de avocat

află aplicare în cancelaria advocațională a lui

(O 300—6).

Dr. Nestor Oprean,
Nagyszentmiklós.

D. CEPENARIU

crotori pentru domni

Bistrița str. Lemnelor 41.

Magazin perma-
nent de specia-
lități de **materii**
veritabile en-
gleze, cari sa-
tisfac și gustu-
rile celor mai
moderne.

Haine și pardesii

pentru domni
după croială cel
mai nou

Ce 193—30

ATELIERUL DENTISTIC

ni-l-am mutat din Strada Forray pe piața
SZABADSÁG-tér.

Garnituri de dinți fără pod,

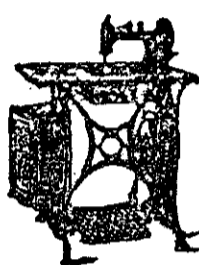
pe cari cu abatere dela sistemul
vechi nu le mai lucrăm din cauciuc,
ci din cele mai nouă materii in-
ventate, cari sunt fără nici un
miros și gust, nu se tocesc și
:: :: nu se frâng. :: ::

Lucrări în aur și platină executăm
pe lângă prețurile cele mai moderate.

med. **BERTALAN KURZER** și
ERNŐ VIDOR de Márfa.

(Ku 154—30)

(Ka 31—52)

Prima calitate

Mașini de cusut „Singer”
calitate bună pentru femei
cu 60 K. (karikshajós) tot
pentru femei 84 K., cen-
tralbobin 94 K., cu 5 entii
din oricare soi 110 K.,
cu luntre scufundătoare
(sülyesztő karikshajós) —
centralbobin fără sunet,
artistic lucrate, un adevă-
rat decor pentru casă cu
130 cor. precum și blecete cu 104 cor.
pe lângă garanție de 5 ani — liferează :

KRAUSZ HENRIK

Budapest, IV., Veres Pálné-u. 40

Revânzătorilor le dau rabat. — Cata-
log la cerere trimis gratis și franco.

AVIZ!

[Ru 226]

Am onoare a aviza onoratul
public, că a sosit în mare trans-
port apa minerală de

malnaș

cea mai plăcută apă pentru vin.

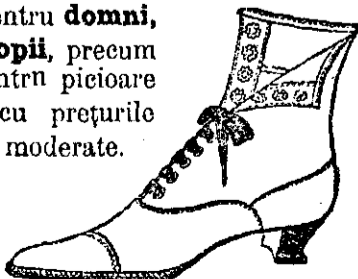
Cu stimă

Rubinstein Mór, Arad.**Petru Moga**

pantofar pentru domni, dame și ortoped
Cluj-Kolozsvár piața Bocskai nr. 8.

[lângă farmacia Biró].

Execută după cea mai nouă modă și
din materialul cel mai excelent totfelul
de **ghete** pentru **domni**,
dame și copii, precum
și ghete pentru picioare
suferinde, cu prețurile
cele mai moderate.

(Mo 138—30)

Kratochvill Ágoston

turnătorie de lucrări de artă și firme
Budapesta, VII., Cserhát-u. nr. 22.

Fond. în 1899.

Telefon: 28—35.

N-rul casei de păstrare poștală reg. ung. 15545.
(Notă Clearing).

Table de firmă vărsate din bronz și zine

pentru oficii, medii, avocați, ingi-
neri, arhitecți, execută frumos și
modern. Cea mai mare fabrică în
bransa aceasta în Ungaria.

— Prețuri de fabrică. —

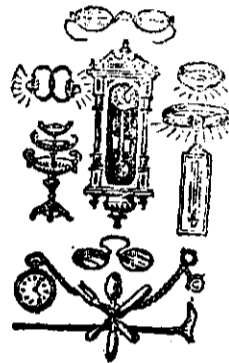
Correspondență în limbile maghiară și germană
(Ka 143—30)

MANDEL ZSIGA

orologier gluaarglu-optic

DÉS-Fötér

Sucursala Gyulafehérvár

Cel mai mare depozit
de tot felul de ciornice
de aur și argint precum
și ciornice de metal
și nickel. Articuli de ar-
gint de China Berndor-
fer Cristofle și tacâmuri
de argint. Ochelari și
zwickeri de Rathenov.
Articole optice de aur
și argint Gramophoane
și plăci. — Reparaturi
solide și ieftine. Ser-
viciu conștiincios. Prețuri moderate

viciu conștiincios.

Prețuri moderate

(Ma 182—30)

**Construirea și repararea
hornurilor pentru fabrici**

execută fără conturbarea lucrului fabricii

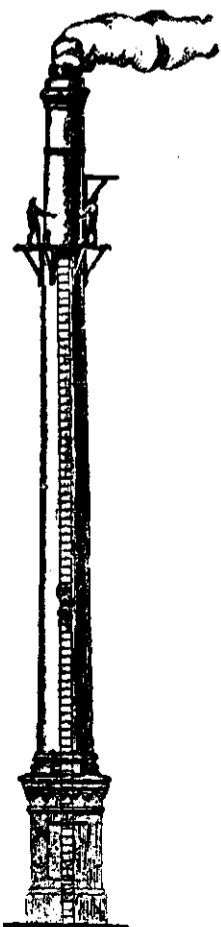
Gussenbauer L. și fiul

BUDAPEST, VI., Rózsa-u. nr. 80.

Cea mai veche și mai
renumită instituție.
Construiește **pereti**
pentru cazane, cup-
toare pentru orice
ram industrial și tot-
felul de **turle** pentru
apă. Până acum am
executat peste 3000
de clădiri, între cari
pe seama fabricii de
electricitate din Viena,
cea mai mare în Eu-
ropa, am zidit în pă-
reți locomobile de
90.000 HP. cu supra-
față de 24.000 m²,
128 ciururi ambulante,
precum și 4 dintre
cele mai mari hornuri
ale acestei fabricii, cu
un diametru de 45 m.

Prospecte și catalog ilu-
strat se trimite gratis.

(Gu 339—15)

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARA.

1911.		1912.	
10 Septemvrie		1 Septemvrie	7 Septemvrie
ACTIV			
222 600 288	{ 160 642 288 Rezerva metalică aur	156 667 933	215 234 189
	{ 61 958 000 „ trate aur	65 663 000	222 330 933
299 376	Argint și diverse monete	370 136	355 838
181 956 960	Portofoliu român și străin	236 238 389	227 141 677
19 266 011	{ *) Impr. pe ef. publice	8 224 900	18 021 990
	{ „ in cont curent	9 440 759	17 665 659
11 999 611	Efectele Capitalului social	11 999 854	11 999 854
17 756 077	Efectele fondului de rezervă	17 442 377	17 442 377
4 275 121	„ fond. amort. imob. mob. și mașin. de imprim	4 189 321	4 189 321
6 032 821	Imobile	6 231 831	6 259 712
743 747	Mobilier și mașini le imprimerie	820 839	820 259
433 273	Cheltuieli de administrațiune	341 801	359 394
118 718 422	Depozite libere	114 377 425	114 127 000
26 696 905	Conturi de valori	28 346 256	27 839 937
41 293 394	Conturi curente	36 448 478	43 268 954
652 066 006		690 062 886	693 800 915
PASIV			
12 000 000	Capital	12 000 000	12 000 000
30 461 694	Fond de rezervă	32 481 321	32 481 321
4 529 588	Fondul amort. imobil. mobil. și mașin. de imprim.	4 834 186	4 834 186
451 800 180	Bilete de bancă în circulațiune	493 378 590	496 958 430
2 446 952	Profit și Pierdere	3 035 011	3 035 011
877 081	Dobânzi și beneficii diverse	1 285 037	1 426 911
118 718 422	Depozite de retras	114 377 425	114 127 000
31 232 089	Conturi diverse sold	28 671 316	28 938 056
652 066 006		690 062 886	693 800 915

Scontul 5%
*) Dobânda 5%

Totfelul de instrumente muzicale violini, chitare, cimbale și plane încordează și reparaază cu specialitate și cu prețuri moderate

KLINK SÁNDOR
măestru pentru încordarea instrumentelor muzicale și fabricant de piano
DÉVA Kun-Kocsárd-u.
Incordări de piano la dorință execut și în provincie.

În atențiunea dlor vânători!

Imi iau voie să recomand atelierul meu preparativ, unde se execută totfelul de preparări de paseri, sugătoare, aranjarea odăilor pentru vânători, covoare și totfelul de lucrări în

bransa mea, în mod inexcptiabil și prompt, cu prețuri moderate.

VÖRÖS MÁTYÁS

preparator și fabricant de instrumente de fizică.
Szeged, Petőfi-sugárut nr. 55.
Vo 286-30

Stoboare de sârmă

tari și trainice!
Fabricație de prima calitate.

În atenția arhitecților, agronomilor, proprietarilor de vii, pentru vile, grădini, terenuri de vânătoare etc. (Ko 84-30)

KLEIN ISTVÁN,

fabrică pentru împletituri de sârmă,
Szeged, Kelemen utca 4 sz.

Trimit și instalez împletituri de sârma pentru mașini, împletituri de oscilat, stoboare pentru case și vile, împreună cu uși și porți puternice. Cele mai frumoase rețele! Mai furnizez: ciururi pentru cernut nisip (prund), coșnițe pentru nisip, buriane pentru schintei, coșnițe pentru nutreț, botnițe pentru boi și stouri pentru ferști de ori-ce mărime.

Prețuri ieftine! - Serviciu prompt
Prospect de prețuri trimit gratis.

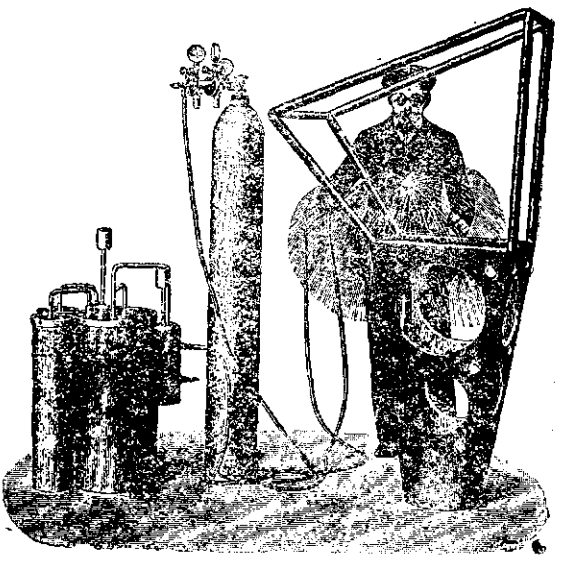
Prima fabrică pentru lipit și tăiat cu autogen.

Körmendy Ferencz és Tsa

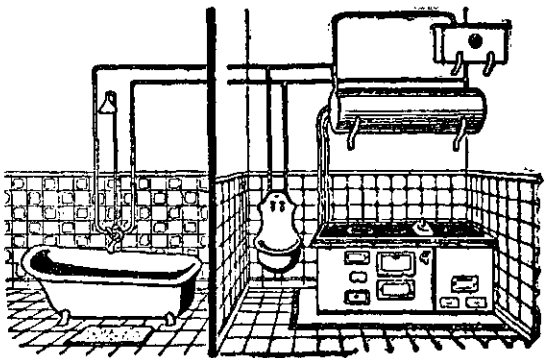
BUDAPESTA, IX. Üllői út 117 szám.
Telefon 20-59.)

Invenție ungurească, brevet propriu!
Pistolul cu pocnește! Pistolul nu se încălzește!

Specialități pentru aranjarea lipirei autogen. Primește spre lipire orice obiecte de fier și metal, precum și cazane, apoi execută recitoare de apă, boilere și corpuri recitoare.

(Ko 199-120)

Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. - Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apaduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

SIBIU, Fingerlingsgasse N. 3.

Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngădări de morminte după desemn sau după planul propriei; cuptoare și cazane, montări și transmisiuni pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru canalele din oraș. Instalări de băi, apaducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'au adeverit de cele mai bune până acum. Closete patent scuite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, liferez cu garanție pe 5 ani. (VI 159-60)

Cea mai perfectă executare de instalări de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzare de cazane de aramă și fîncuire. - Proiecte și planuri gratuit și prompt.

De neintrecut!

Spălătorile aranjată cu mașini electrice pentru curățirea chimică a hainelor, colorare și spălarea fulgilor de perini.

LUCZA JÓZSEF

Seghedin—Szeged, Laudon-utca 9. sz.
(Colțul pieței Valeria.)

Având sistem propriu de-a curăți chemic și a colora, sunt neintrecut în meseria mea. Colorez haine de domni, dame, copii, danțele, stoffe de mobile și covoare. Pierdelele le spăl cu mare grijă. Pentru doliu colorez haine în negru. Comandele le execut îndată cu mare acurateță. Baltoane de piele le colorez în culori închise.

(Lu 15-60)

KUN ENDRE,

atelier cu mașini electrice pentru ascuțire artistică și homoru.

(Ku 39-60) SZATMÁR,
casa-Lévay, vis-à-vis
de Tribunal.

Se recoman. pentru pregătirea și ascuțirea oricărui soi de cuțite, ca cuțite pentru căsăpie și bucătărie, pentru masă și bricege, unelte pentru ciobotari și cojocari precum și ascuțirea bricelor pre lângă prețuri convenabile și execuție ireproșabilă.

La trimiterea a 6 brice barbiertilor
sacotesc taxa sumal pentru 5.

GHEORGHE CIOROGARIU

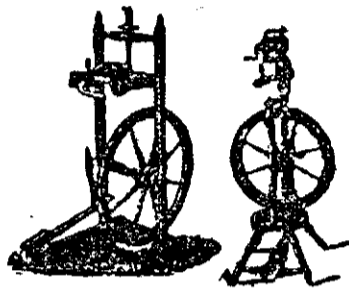
MĂESTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.
(Casa proprie).

(Ci 217-120)

Isi rocomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Intreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucru pentru edificii ori unde, și în ori ce stil, cu :::: prețuri moderate. ::::

Premiate cu medalle de aur.

Roate de tors

Cea mai mare fabrică pentru articlii de lemn și de galantarie provăzută cu motor electric.

Emil Krauss,

SIBIU-Hermannstadt-Nagyszeben Margarethengasse nr. 5.

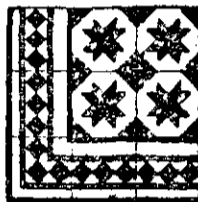
Execută cele mai bune roți de tors, din lemn bun și uscat, cu mers liniștit, pentru fiecare bucată se dă garanță.

NOUTATE! Roate de tors cu motor. NOUTATE!

Pentru aceste roate construiesc motoare mari și mici. Asortiment bogat de totfelul de pipete, (trăgace) de vin.

Totodată îmi permit a aduce la cunoștința stim. mușterii că execut orice lucrări în branșă mea. Lucrări solide și ieftine. K 123

(Ma 131-60)

Mandler János

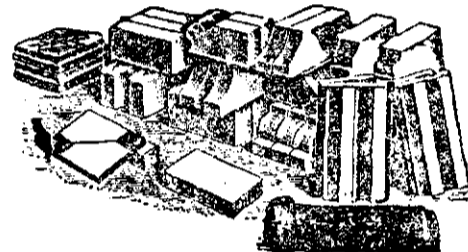
intreprindere de beton, pia ră artificială și teracotă ::

SZEGED, strada Bihari nr. 1.

Primește spre executare totfelul de lucrări în branșă lui, și anume: teracotă, canalizare, betonare, conduct

de țevi de lut și ciment, uscarea pereților umezi, trepte (scări) de piatră artificială, pereți, conuri „Rabitz“, inele pentru fântâni, bazenuri, fântâni arteziane și vâlale executate neexceptionabil și cu prețurile cele mai moderate.

Cu prospecte servesc gratuit.

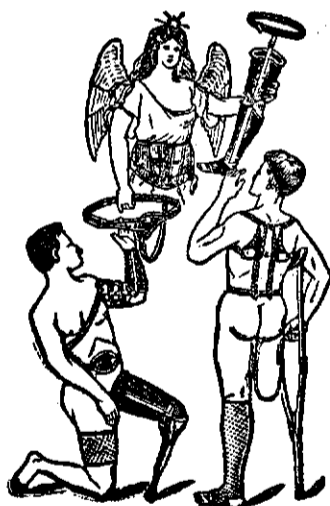

Recomandate de către cel mai renumiți medici

Bandaje

picioare artificiale, corsete, legătoare pentru pânțele, irigatoare, stropitoare, suspensorii, îndreptătoare, ciorapi de gumă, vată (bumbac), legătoare și articlii pentru bolnavi precum și cele mai excelente prezervative franceze pentru femei și bărbați, se vând cu prețuri ieftine la

LEINER GYULA, bandagist
Brașov, str. Mihael Weis nr. 13.

(Le 158-26)

Leitner Sándor mechanic și electrotehnic

Cluj-Kolozsvár, str. Deák Ferencz nr. 30.

Vinde și repară pe lângă prețuri moderate: casse de bani, biciclete, mașini de cusut, gramfoane și mașini de scris. Primește orice muncă de branșă, precum: introducerea soneriilor, a luminii electrice și a diferitelor motoare.

(Le 56-30)

Magazin de articlii pentru biserici și preoți.

GHEORGHE IANCOVICI ≡ ARAD ≡

Forray utca n-rul 2.

Postavuri de reverenzi, brâuri, preoțești, roșii, vâ-
: nete și negre :

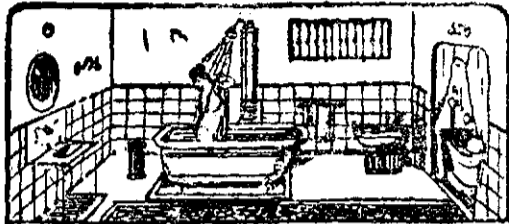
Aduc la cunoștința onoratului public că au sosit
noutățile de toamnă
în stoffe, mătăsuri, flaneluri, delainuri, parcheturi, ciorapi împlețiți în temniță, și multe alte
: : articole cari nu se pot toate însira : :

Cea mai bogată
magazie în articlii
pentru sfintele bi-
: serici și preoți :
(Ja 329-20)

EDUARD LEXEN,

tinichigiu și antepriză de instalațiuni
Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Prävalle: Strada Gabel Nr. 2.
 Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la edificiile, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru ghiță, vase pentru spălat și altele. **Specialist în apeducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie**

Lampe de carbid de totfelul de la 3 coroane în sus. — Engrosiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă.
 29-100)

H. Miklós J.

(MI 12-60) **ciasornicar,**
Sibiu — Nagyszeben, Reispergasse 11
 Cea mai ieftină sursă de cumpărat a totfelul de
CIASORNICE
 de buzunar și de părete și ciasornice deșteptătoare, precum și articli optici. **Prăvălie de obiecte de aur și argint signate oficios.**
 Toate reparaturile se execută prompt și cu garanță.

Pregătesc (Ma 146-30)

cupatoare de teracotă, căminuri, vase, glastre, cu prețuri moderate.

Pentru durabilitatea lor garantez. Primesc și repararea cupatoarelor vechi și în provincie. Rugând sprijinul mult onor. public:

Magyar István

fabricant de căminuri și artic. de lut
 Temesvár-Gyárvaros Kém-utca n-rul 16.

GAZANE pentru fierberea rachiiului

Aranjamente pentru fabrici de SPIRT.
MAȘINI pentru strecuratul vinului și pentru opărirea vaselor.
 Prețuri moderate!
 Condiții favorabile de plătire!

MAGYAR RÉZMŰÁRUHAZ, RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Ujpest, Strada Gyár nr. 15. (Ma 164-30)

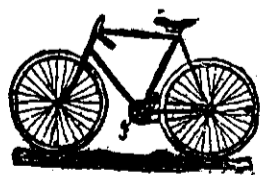
KIKTA ISTVAN, atelier de pictură

Budapest, VIII. Koszoru-u. 17

Imi iau îndrăzneala a atrage atenția on. public asupra atelierului meu de pictură de sticlă.
 Ca specialist fac geamuri de biserică, verande și sutiageni.
 Mai deparțe plumbuit de artă, gravuri pe sticlă și rame de aramă, precum și alte obiecte în brânșa această

KI 41-

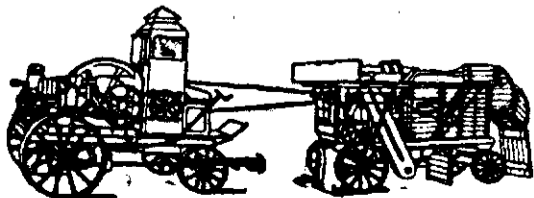
192-60

O. Ilioviciu

lăcătar artistic de mașini, motoare și edificii
Bistrița-Besztercze.

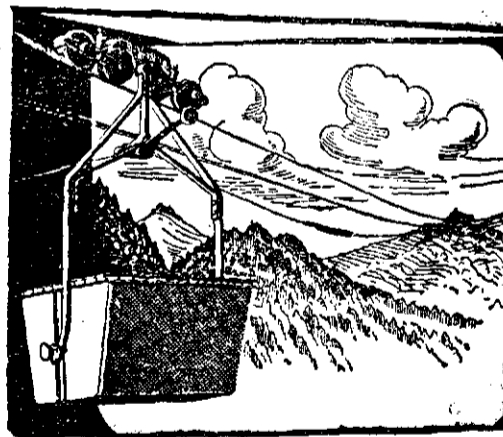
Execută totfelul de lucrări în brânșa zidăriei și lăcătușeriei precum și ferării pentru zidări noi, porți de fier, balcoane, trepte, garduri pentru morminte și mașine de gătit. — Reparează pe lângă garanță orice fel de mașini agricole, motoare, mașini de cusut, biciclete, cumpene — cu prețurile cele mai convenabile. □

Fabrica de mașini LAUFER JÓZSEF,

BUDAPEST,

VI., PALOTAI-UT 15-11.

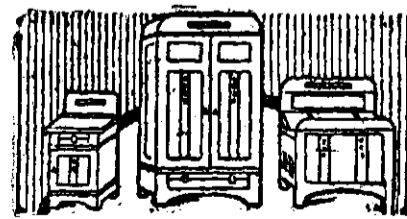

Linii funiculare, șghiaburi de precipitat vagoanele pentru mine, osii de transmisii brevetate »Balon«, cângi automate de descărcat, macazuri, mașini de remorsaj cu lanțuri sau frânghii. Aranjamente Skips și de încărcat, elevatoare și transportoare, etc.

(La 40-30)

FABRICA DE MOBILE

care formează proprietatea mea în temnița din Aiud, fabrică de mobile nou aranjată și magazin, precum și întreprindere de pompe funebre
 Urmașul lui Baumann Arnold

LAHNI KÁROLY, Alba-Iulia

(Gyulafehérvár) vis-à-vis de Tribunal.

Magazin de aranjamente, dela cele mai simple până la cele mai frumoase, pentru prânzitoare, dormitoare saloane și camere, covoare, perdele și învăltoare de masă, matrațe de fol cu cadru de lemn și fier. — Serviciu prompt și conștiințios cu prețurile cele mai convenabile. Pentru durabilitatea mobilelor executate în fabrica mea ofer garanță.

La 118 30

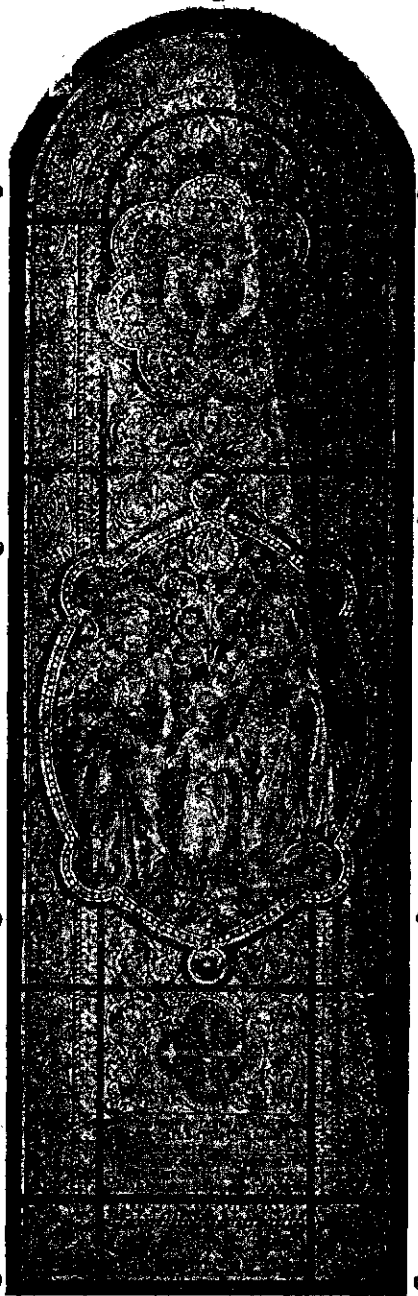
Ligeti Sándor,

colorator de geamuri, atelier industrial pentru mozaicuri de sticlă și rame de aramă.

Budapest,
IV. Papnevelde-utca 8. sz.

Lucrează artistic geamuri de biserică colorate, mozaicuri de sticlă și rame de aramă dela cele mai simple până la cele mai complicate, cu prețuri moderate. — Geamurile aproape tuturor bisericilor grcat. sunt lucrate în atelierul meu, între cari și ferestrele bisericii noi zidite din Szász-Ujfalu (lângă Aiud) toate sunt lucrate în atelierul meu propriu.

Li 19-52)

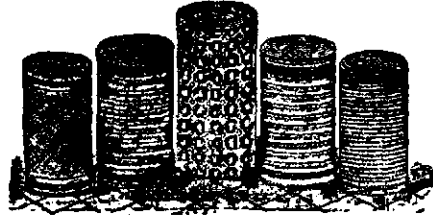

Fără nici un obligament de a cumpăra vă prezentăm cea mai bună mașină a secolului prezent, cel mai nou model de mașină de scris

S. SMITH PREMIER

cu scrisoare vizibilă, provăzută cu cordea dublă în două culori, rubricatoare, cu aparat Tabulatus, angajament complet de litere, provăzută cu aparat adunător.

Agencia principală pentru Ungaria-de-Sud:
ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI SZÖNYEGHÁZ ÉS MODERN
IRODABERENDEZÉSI VÁLLALAT.

(Primul magazin de covoare și întreprindere de aranjament pentru birouri din Ungaria-sudică).

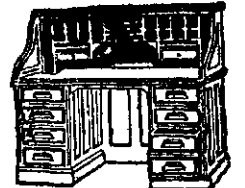
Maitinszki Pál és T-sa

Temesvár-Beiváros str. Jenő-herczeg nr. 8.

Se primește orice soi de mașini de scris spre reparare completă, spre ținere în bună rânduială și spre curățire în baza unui legământ anual. Lucrări de doctilografie, copieri cu ajutorul mașinei dactilografice se execută cu prețurile cele mai ieftine. — Hectografe și totfelul de rechizite dactilografice fabricații americane-engleze, cu prețurile cele mai convenabile.

In despărțământul de covoare se vând covoare veritabile de Persia, Smirna și totfelul de covoare cu prețuri foarte scăzute

(Ma 129--104)

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5-6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea on. public asupra marelui meu magazin de totfelul de mașini agricole cum sunt: mașini de sămănat, treerată, pluguri grape, preșuri, și mori de struguri, mașini de cusut.

Mai departe reconstruez tot felul de Locomobile să umble singure.

